

Het Centraal Aandeelhoudersregister en het UBO-register.

**Twee verschillende registers, of dubbel werk
en dubbele kosten?**

Naam: Gessy Vousten

ANR: 542890

Scriptiebegeleider: Mw. Mr. M.I. Zeldenrust-Visch

Afstudeerrichting: Ondernemingsrecht

Afstudeerdatum: 31 augustus 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Hoofdstuk 1: Inleiding.....	6
1.1 Aanleiding.....	6
1.2 Centrale vraagstelling	7
1.3 Hoofdstukindeling	7
1.4 Onderzoeksmethoden.....	8
Hoofdstuk 2: Het huidige aandelhoudersregister uit het Burgerlijk Wetboek.....	9
2.1 De huidige regeling in het Burgerlijk Wetboek.....	9
2.1.1 Inleiding.....	9
2.1.2 Geschiedenis artikel 2:85 en 2:194 BW	9
2.1.3 De BV.....	10
2.1.4 De niet-beursgenoteerde NV	11
2.1.5 Beursgenoteerde-NV aandelen op naam.....	11
2.1.6 Inzien aandelhoudersregister.....	13
2.2 Gebruik aandelhoudersregister	14
2.2.1 Oproepen algemene vergadering	14
2.2.2 Blokkeringsregeling	15
2.2.3 Beslaglegging aandelen op naam.....	17
2.2.4 Omzetting vennootschap	17
2.2.5 Onbehoorlijk bestuur	17
2.2.6 Huidige rol notaris.....	18
2.3 Het huidige aandelhoudersregister, op papier of elektronisch?	19
2.4 Kritiek op het huidige aandelhoudersregister	19
2.4.1 'Kladboek van Jantje'.....	19
2.4.2 Overdracht en levering van aandelen op naam	20
2.5 Eerdere voorstellen omtrent wijziging aandelhoudersregister.....	20
2.5.1 Overdracht van aandelen op naam.....	21
2.5.2 Misbruik en oneigenlijk gebruik op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en subsidies	21
2.6 Conclusie	22
Hoofdstuk 3: Het Centraal Aandelhoudersregister	23
3.1 Het Wetvoorstel voor het Centraal Aandelhoudersregister	23
3.1.1 Aanleiding	23
3.1.2 Doel Centraal Aandelhoudersregister	23

3.2 Ontwikkeling tot het wetsvoorstel	24
3.2.1 Eerdere voorstellen	24
3.3 Initiatiefnota 2011.....	24
3.3.2 Andere beslispunten initiatiefnota	24
3.3.3 Reactie op initiatiefnota	25
3.5 Inwerkingtreding Centraal Aandeelhoudersregister	26
3.6 Gegevens in het Centraal Aandeelhoudersregister	27
3.6.1 Inhoud Centraal Aandeelhoudersregister	27
3.6.2 Aanleveren juiste gegevens.....	28
3.7 Rol van de notaris	28
3.7.1 Vergroten poortwachtersrol notaris.....	28
3.7.2 Wwft verplichtingen	30
3.8 Beheer Centraal Aandeelhoudersregister	31
3.8.1 De impactanalyse	31
3.8.2 Besluit positionering Centraal Aandeelhoudersregister.....	31
3.8.3 Standpunt KNB.....	32
3.9 Het register; openbaar of niet openbaar?	33
3.9.1 Openbaar register.....	33
3.9.2 Register beperkt toegankelijk	34
3.10 Conclusie	35
Hoofdstuk 4: Het UBO-register.....	37
4.1 Inleiding	37
4.2 Aanleiding en doelstelling tot het invoeren van het UBO-register	37
4.2.1 Aanleiding	37
4.2.2 Doelstelling UBO-register	38
4.2.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister	39
4.3 Uiteindelijk belanghebbende	39
4.3.1 Begrip UBO	39
4.3.2 Vaststellen UBO Wwft instellingen.....	40
4.3.3 Entiteiten uit Vierde anti-witwasrichtlijn	41
4.4 Gegevens in het UBO-register	41
4.4.1 Minimum informatie	41
4.4.2 Aanvullende informatie	42
4.4.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister	43
4.5 Aanleveren gegevens UBO-register.....	43
4.5.1 Verplichting.....	43
4.5.2 Sancties	44

4.5.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister	44
4.6 Beheer UBO-register	45
4.6.1 KvK.....	45
4.6.2 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister	45
4.7 Toegankelijkheid register	46
4.7.1 Toegang tot het register.....	46
4.7.2 Privacy	46
4.7.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister	49
4.8 Het Centraal Aandeelhoudersregister versus het UBO-register	50
4.9 Conclusie	51
Hoofdstuk 5: de trust, ‘Panama Papers’ en internationaal perspectief	52
5.1 Inleiding	52
5.2 De ‘Panama Papers’	52
5.2.1 Wat zijn de ‘Panama Papers’?.....	52
5.2.2 De situatie	53
5.2.3 De rol van Nederland.....	54
5.3 De trust	55
5.3.1 Wat is een trust?.....	55
5.3.2 De trust uit de Vierde anti-witwasrichtlijn	56
5.3.3 De trust en het Centraal Aandeelhoudersregister en UBO-register.....	57
5.4 Internationaal perspectief	58
5.4.1 G8 en FATF standards	59
5.4.2 Landen uit de Europese Unie	59
5.4.3 Het Verenigd Koninkrijk	60
5.4.4 De Verenigde Staten	61
5.5 Conclusie	62
Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen	64
6.1 Conclusies	64
6.2 Aanbevelingen	68
Bijlage 1	69
Literatuurlijst	72

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie: 'het Centraal Aandeelhoudersregister en het UBO-register; twee verschillende registers of dubbel werk en dubbele kosten?'. Deze scriptie is geschreven in het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Ondernemingsrecht aan Tilburg University.

Nadat ik mijn HBO opleiding afgerond had, had ik het gevoel dat het nog niet klaar was voor mij. De keuze was snel gemaakt, de master ondernemingsrecht aan Tilburg University. Met een kleine vertraging is het nu toch echt bijna klaar, een maand voor de deadline nog wel. Na hard werken ligt hier het sluitstuk van jaren studeren. Benieuwd naar wat komen gaat maar vooral tevreden terugkijkend op mijn studiejaren.

Het onderwerp van het Centraal Aandeelhoudersregister werd mij aangedragen door mijn begeleidster, Mevrouw Zeldenrust-Visch. Na wat vooronderzoek ben ik met veel plezier begonnen met schrijven. Ik wil mevrouw Zeldenrust-Visch bedanken voor alle hulp tijdens het schrijven van mijn scriptie. Het persoonlijke contact en de goede feedback heeft mijn scriptie gemaakt tot wat het nu is. Zonder haar was het nooit gelukt.

Verder wil ik iedereen bedanken die mij gesteund heeft tijdens dit proces. In het bijzonder wil ik mijn zus Sanne bedanken voor het controleren van mijn scriptie en de tips die ze mij gegeven heeft tijdens het schrijfproces. Ook wil ik mijn vriend, ouders, broer, zussen, vrienden en vriendinnen bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun. Ze hebben allemaal laten zien dat ze in mij geloofden.

Ik wens u veel plezier met het lezen van mijn scriptie.

Gessy Vousten

Grubbenvorst, juli 2016

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 4 maart 2011 is er een initiatiefnota ingediend met de titel: “een centraal aandeelhoudersregister voor besloten- en (niet-beursgenoteerde) naamloze vennootschappen”.¹ Het Centraal Aandeelhoudersregister (verder genoemd: CAHR) moet zorgen voor een betere regeling dan de huidige regeling aangaande het aandeelhoudersregister uit het Burgerlijk Wetboek (verder genoemd: BW). Op dit moment zijn vennootschappen verplicht om een aandeelhoudersregister bij te houden op grond van artikel 2:85 en 2:194 BW.

Op dit moment bestaat er voor besloten vennootschappen (verder genoemd: BV) en niet-beursgenoteerd naamloze vennootschappen (verder genoemd: NV) een wettelijke verplichting op een aandeelhoudersregister bij te houden op grond van artikel 2:85 en 2:194 BW. Dit aandeelhoudersregister heeft een aantal functies, waardoor het noodzakelijk is dat de informatie die erin staat juist is. Het aandeelhoudersregister staat erom bekend dat het niet goed bijgehouden wordt en vaak zoek, waardoor de term ‘Kladboek van Jantje’² vaak voorbij komt in de literatuur. Het is wenselijk dat de regeling herzien wordt.

Op 4 maart 2011 is er een initiatiefnota³ ingediend om een CAHR in te voeren in Nederland. Dit register zal vooral identificerende gegevens bevatten van vennootschappen en hun aandeelhouders. Het CAHR moet de transparantie en rechtszekerheid in het rechtsverkeer vergroten en misbruik door gebruik te maken van vennootschappen tegengaan. Opsporingsdiensten zouden hierdoor hun taken omtrent controle, toezicht en opsporing beter uit kunnen voeren. Daarnaast moet het Wwft instellingen meer handvaten geven om hun wettelijke taken uit te voeren. Het register zal, omwille van de privacy van aandeelhouders beperkt toegankelijk worden.⁴ Het CAHR zou op 1 januari 2016 ingevoerd worden. De minister van Veiligheid en Justitie, Jeroen Dijsselbloem, heeft in een Kamerbrief⁵ aangegeven dat de ontwikkeling van het CAHR wordt stopgezet totdat het UBO-register verder is ontwikkeld.

Op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn dienen Europese lidstaten op uiterlijk 26 juni 2017 een UBO-register ingesteld te hebben.⁶ De richtlijn geeft in grote lijnen aan waar het UBO-register aan dient te voldoen. De lidstaten zijn omtrent de verdere implementatie van het UBO-register vrij. Het doel van het UBO-register is het vergroten van de transparantie en

¹ Kamerstukken II 2010/11, 32 608, nr. 4

² Haardt, 1972

³ Kamerstukken II 2010/11, 32 608, nr. 4

⁴ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 4

⁵ Kamerstukken II, 2016, 31 477, nr. 10

⁶ Richtlijn 2015/849

misbruik door gebruik te maken van vennootschappen tegengaan. Er worden minimumgegevens opgenomen in het UBO-register zoals deze aangegeven staan in de richtlijn. Daarnaast zullen er aanvullende gegevens opgenomen worden die alleen toegankelijk zijn voor bepaalde instanties. De minimuminformatie zal openbaar toegankelijk zijn. Om de privacy en de persoonlijk levenssfeer van aandeelhouders te beschermen, zullen er privacywaarborgen opgesteld worden.⁷

Een nieuwe regeling omtrent het huidige aandeelhoudersregister is wenselijk. Het CAHR zou kunnen dienen als een prima nieuwe regeling. Nu ook het UBO-register in beeld is gekomen, zijn er tevens vragen bijgekomen. De registers zijn in eerste opzicht gelijklopend en dienen hetzelfde doel. In dit onderzoek zal er op beide registers ingegaan worden. De overeenkomsten en verschillen worden uitgelicht. Het is vooral van belang te bekijken wat het invoeren van twee registers voor gevolgen heeft voor aandeelhouders en of het wel efficiënt is.

1.2 Centrale vraagstelling

De centrale vraagstelling luidt: **In hoeverre verschillen het centraal aandeelhoudersregister en het UBO-register van elkaar dat het wenselijk is om twee registers op te stellen en wat heeft het instellen van twee verschillende registers als gevolg voor de (grote) aandeelhouders?**

De centrale vraagstelling richt zich vooral op het CAHR en het UBO-register. Meer specifiek op de overeenkomsten en verschillen van het register. Er wordt in dit onderzoek bekeken of het wel wenselijk is om twee verschillende registers op te stellen. Door de overeenkomst en verschillen in kaart te brengen, zal er bekeken worden in hoeverre dit mogelijk is. Er is in de literatuur al veel over geschreven. De kritische mening van deze schrijvers zullen worden meegenomen in dit onderzoek. De vraag die als rode draad door dit onderzoek zal lopen is: 'Wie is aandeelhouder?'. De registers zullen namelijk beide duidelijk gaan maken wie aandeelhouder is van een vennootschap, maar ieder op hun eigen manier.

1.3 Hoofdstukindeling

Deze scriptie zal bestaan uit zes hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk is deze inleiding. In hoofdstuk 2 zal de huidige regeling uit het BW onder de loep genomen worden. Het is van belang de huidige regeling te bespreken, zodat duidelijk is op welke manier momenteel de aandeelhouder bekend wordt. Hoofdstuk 3 zal ingaan op het voorstel tot het instellen van

⁷ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

een CAHR. Hierin worden veel kamerstukken meegenomen, aangezien het CAHR al een heel eind in de ontwikkelfase zat, voordat de ontwikkeling stopgezet werd. Er wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op het UBO-register. Hier is een belangrijke bron de Vierde anti-witwasrichtlijn. Er zal duidelijk worden hoe het UBO-register eruit komt te zien. In dit hoofdstuk zal tevens de vergelijking gemaakt worden met het CAHR, door gebruik te maken van de informatie uit hoofdstuk 3. In het vijfde hoofdstuk zullen de 'Panama Papers', de trust en het internationale perspectief behandeld worden. Hier wordt vooral bekeken of er onder de werking van het CAHR of het UBO-register uitgekomen kan worden. In het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 6, zullen conclusies worden getrokken die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen.

1.4 Onderzoeksmethoden

In dit onderzoek zal vooral gebruik gemaakt worden van literatuuronderzoek. Beide regelingen zijn momenteel in de ontwerpfase, waardoor er veel literatuur over te vinden is. De onderzoeksmethode die vooral gehanteerd wordt is traditioneel-juridisch bronnen onderzoek. Kritische meningen uit de literatuur worden ook meegenomen in dit onderzoek. Ook zal er een rechtsvergelijking gemaakt worden in dit onderzoek. Er wordt een vergelijking gemaakt met de Verenigde Staten omdat deze een belangrijke schakel in het vennootschapsrecht en omdat deze niet gebonden is aan de Vierde anti-witwasrichtlijn.

Hoofdstuk 2: Het huidige aandeelhoudersregister uit het Burgerlijk Wetboek

2.1 De huidige regeling in het Burgerlijk Wetboek

2.1.1 Inleiding

BV's en NV's die ook aandelen op naam uitgeven, zijn op grond van het BW verplicht om een register van de aandeelhouders bij te houden.⁸ Naast de vennootschappen zelf, maakt ook het notariaat gebruik van dit aandeelhoudersregister bij het opstellen van akten van aandelenoverdracht, uitgifte van aandelen etc. Het aandeelhoudersregister is een hulpmiddel om te bekijken wie de echte aandeelhouder is, voordat een akte gepasseerd wordt. Een aandeelhouder van een BV of een niet-beursgenoteerde NV wordt alleen in het Handelsregister geregistreerd, indien hij de enige aandeelhouder is. Als er meerdere aandeelhouders zijn, dient het aandeelhoudersregister geraadpleegd te worden.⁹ De aandeelhoudersregisters voor de BV en NV zijn niet heel verschillend. De aandeelhoudersregisters worden apart behandeld, zodat de verschillen in de huidige regeling zichtbaar worden.

2.1.2 Geschiedenis artikel 2:85 en 2:194 BW

Artikel 2:85 en 2:194 zijn niet zomaar tot stand gekomen. Artikel 2:194 is vastgesteld bij de totstandkoming van boek 2 van het BW op 22 juli 1976. Daarnaast is het artikel gewijzigd bij de Wet Wijziging van de regeling van de overdracht van aandelen op naam in naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, welke op 1 januari 1993 in werking is getreden. Door de komst van de Flex-BV, is het artikel voor de BV nogmaals gewijzigd op 1 oktober 2012.¹⁰ Artikel 2:85 voor de NV is daarentegen voor de laatste keer gewijzigd in 1993 bij de Wet wijziging van de regeling van de overdracht van aandelen op naam in naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

Voordat het BW werd ingevoerd, waren de regelingen aangaande de verplichte registratie van aandelen wezenlijk anders. De regelingen waren eerst vastgelegd in het Wetboek van Koophandel (verder genoemd: WvK). In artikel 39 van het WvK (oud) gold voor de NV alleen een verplichte registratie van aandelen voor zover deze niet waren volgestort. Bij de BV was vanaf het begin op grond van artikel 57 WvK (oud) voorzien in een registratie van alle aandelen op naam. Tegelijk met de invoering van boek 2 BW trad nog een andere wet

⁸ Artikel 2:85 en 2:194 BW

⁹ <http://www.vadnotarissen.nl/centraal-aandeelhoudersregister-en-ubo-register/> geraadpleegd op 30 maart 2016

¹⁰ H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra 2010, artikel 2:194 BW

in werking.¹¹ Deze ziet op een aanvulling van boek 2 BW, aangaande het vruchtgebruik en pandrecht op aandelen. Het aandeelhoudersregister uit artikel 2:85 en 2:194 was voortaan van toepassing op alle aandelen op naam, ook in het kader van pandrecht of vruchtgebruik op aandelen, volgestort of niet.¹²

2.1.3 De BV

De regeling van het aandeelhoudersregister van de BV staat beschreven in artikel 2:194 BW. Op grond van dit artikel is het bestuur verplicht een aandeelhoudersregister bij te houden, waarin de namen en adressen van de aandeelhouders staan opgenomen. Het niet bijhouden van dit aandeelhoudersregister wordt gezien als een economisch delict en is dus een strafbaar feit.¹³ Daarnaast wordt ook de datum waarop de aandeelhouders de aandelen hebben verkregen opgenomen.¹⁴ Sinds de invoering van de Wet vereenvoudiging en flexibilisering BV-recht op 1 oktober 2012 is het bij de BV ook verplicht dat de soort of aanduiding van de aandelen dient te worden vermeld. Bij de invoering van de Flex-bv is het mogelijk om vergaderrechten aan certificaten te verbinden. Er is niet voorzien in een apart register voor certificaathouders, maar de gegevens van certificaathouders met een vergaderrecht, worden opgenomen in het aandeelhoudersregister. Met deze regeling wordt aangesloten bij de bestaande praktijk. Er was al een aandeelhoudersregister ontwikkeld waarin de gegevens werden opgenomen van certificaathouders, waarvan de certificaten met medewerking van de vennootschap waren uitgegeven.¹⁵

Iedere aandeelhouder heeft recht op een kosteloos uittreksel uit het aandeelhoudersregister, met betrekking tot zijn rechten die verbonden zijn aan de aandelen.¹⁶ Dit dwingt de vennootschap tot het accuraat bijhouden van het aandeelhoudersregister. Deze bepaling is echter vooral van belang indien de BV geen aandeelbewijzen heeft uitgegeven. Met het uittreksel kan de aandeelhouder niet meer dan bewijzen dat hij aandeelhouder is en in het aandeelhoudersregister staat ingeschreven. Aan de rechter wordt het oordeel overgelaten, de waardering van het bewijs dat in het aandeelhoudersregister zelf ingeschreven staat. Bij de invoering van de Flex-bv was voorzien van een overgangsrecht ten aanzien van de certificaathouders. De certificaathouders dienen momenteel allemaal ingeschreven te zijn in het aandeelhoudersregister. Als een certificaathouder van mening is dat de certificaten met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, zijn ze bevoegd de BV te verzoeken hun

¹¹ Stb. 1976, 287, Kamerstukken II nr. 12 897

¹² Asser/Maeijer, 2-II*, nr. 200

¹³ Artikel 1 onder 4 WED

¹⁴ Artikel 2:194 lid 1 BW

¹⁵ H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra 2010, artikel 2:194 BW

¹⁶ Artikel 2:194 lid 4 BW

vergaderrechten in te schrijven in het register. Indien dit verzoek wordt afgewezen door de BV, kan de certificaathouder de rechtbank verzoeken om de inschrijving van de vergaderrechten op te dragen.¹⁷

Op grond van artikel 2:194 lid 5 is het mogelijk om het aandeelhoudersregister op te splitsen in twee delen. Er wordt dan één register opgesteld ten aanzien van de volgestorte aandelen en één register voor aandelen die nog niet volgestort zijn. Voor dit laatste deel geldt dat het aandeelhoudersregister ter inzage moet liggen van een ieder en aan een ieder moet een afschrift of uittreksel van ten hoogste de kostprijs worden verstrekt op grond van artikel 2:194 lid 5 BW.

2.1.4 De niet-beursgenoteerde NV

Voor de NV staat de regeling aangaande het aandeelhoudersregister beschreven in artikel 2:85 BW. De verplichting voor de NV om een aandeelhoudersregister bij te houden, geldt alleen voor zover de NV niet beursgenoteerd is en de aandelen op naam staan. Aandelen aan toonder lenen zich niet voor registratie.¹⁸ De gegevens die ingeschreven dienen te worden, zijn gelijk aan de regeling van de BV, voor zover het aandelen op naam betreft bij de NV.¹⁹ Er bestaat een plicht voor het bestuur van de NV tot het bijhouden van het aandeelhoudersregister, net als bij de BV.²⁰ Het niet nakomen van deze verplichting wordt, net zoals bij de BV, gezien als een economische delict en dus een strafbaar feit.²¹ Net als bij de regeling van de BV, wordt een uittreksel om niet verstrekt aan een aandeelhouder, vruchtgebruik en pandhouder.²² Ook bij de NV kan het register gesplitst worden in twee delen. Hier gelden dezelfde regelingen als bij de BV. Bij de NV geldt de regeling, op grond van artikel 2:85 lid 4, dat het deel van aandeelhoudersregister welke buiten Nederland gehouden wordt niet ter inzage ligt bij de vennootschap. Dit ter voldoening aan de geldende wetgeving of beursvoorschriften die van toepassing zijn in het andere land.

2.1.5 Beursgenoteerde-NV aandelen op naam

Beursgenoteerde NV's hebben zowel aandelen op naam, als aandelen aan toonder. Gezien artikel 2:85 BW, dient een aandeelhoudersregister bijgehouden te worden voor zover de

¹⁷ Van Schilfgaarde 2013, pagina 126

¹⁸ Bij aandelen die aan toonder zijn uitgegeven, is in beginsel de naam van de aandeelhouder niet bekend. De houdt alleen een bewijs van de aandelen. Hierdoor is het niet mogelijk om deze houders van aandelen in het aandeelhoudersregister op te nemen.

¹⁹ J.B. Huizink 2010/2015

²⁰ Artikel 2:85 lid 1 BW

²¹ Artikel 1 onder 4 WED

H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra 2010, artikel 2:85 BW

²² Artikel 2:85 lid 3 BW

aandelen op naam uitgegeven zijn. Vrijwel alle beursgenoteerde NV's hebben de toonderaandelen vervangen door (gedematerialiseerde²³) aandelen op naam. Dit heeft als gevolg dat deze aandelen, voor zover het aandelen op naam betreft, tevens worden opgenomen in het aandeelhoudersregister. Echter, in het aandeelhoudersregister worden niet de personen opgenomen die het kapitaal hebben verschaft maar het centraal instituut in de zin van de Wet giraal effectenverkeer (verder genoemd Wge) of de daarbij aangesloten instellingen, bijvoorbeeld een bank. In Nederland is dit centraal instituut Euroclear Nederland^{24, 25}

Indien de NV beursgenoteerd is en er aandelen op naam of aan toonder zijn uitgegeven, is de Wet Melding Zeggenschap (verder genoemd: WMZ) van belang. De WMZ in ter beurse genoteerde vennootschappen is tot stand gekomen middels de implementatie van een richtlijn, die later is geconsolideerd in Richtlijn 2001/34/EG. Met deze richtlijn is beoogd om de transparantie van de effectenmarkt te bevorderen.²⁶ De bepalingen uit de Richtlijn zijn later vervangen door de Transparantierichtlijn, welke geïmplementeerd is in de Wet op het financieel toezicht (verder genoemd: Wft).²⁷ De bepalingen uit de WMZ zijn opgenomen in hoofdstuk 5.3 van de Wft, die ziet op informatie over belangrijke deelnemingen in vennootschappen. Aandeelhouders en andere stemgerechtigden dienen, indien hun zeggenschap van zekere omvang is, dit openbaar te maken. Hierdoor kunnen beleggers met voldoende informatie van de zeggenschapsverhoudingen een beleggingsbeslissing nemen. Dit alles bevordert de transparantie van de markt.

Bij een beursgenoteerde onderneming is het van belang dat verschuivingen in grotere belangen gemeld moeten worden.²⁸ De meldingsplicht geldt voor: 1) uitgevende instellingen, 2) aandeelhouders en andere stemgerechtigden en 3) bestuurders en commissarissen.²⁹ Iedere aandeelhouder dient onverwijld aan de Autoriteit Financiële Markten (verder genoemd: AFM) te melden indien het percentage van aandelen respectievelijk het aantal stemmen de drempelwaarde overschrijdt.³⁰ Er zijn verschillende drempelwaarden opgenomen in artikel

²³ Gedematerialiseerde effecten zijn effecten waarvoor geen aandeelbewijs of schuld papier is afgegeven. Door een wijziging van de Wge in 2000 is dematerialisatie van effecten mogelijk gemaakt.

²⁴ Effectenhouders houden een effectenrekening bij aangesloten instellingen, deze zijn weer aangesloten bij het Nederlands Centraal Instituut voor Effectenverkeer (Necigef), deze handelt onder de naam: Euroclear Nederland.

²⁵ Asser/Solinge&Nieuwe Weme, 2:IIa, nr. 277 en artikel 50a Wge

²⁶ Kamerstukken II 1989/90, 21 492 nr. 2 (MvT)

²⁷ Kamerstukken II, 2006/07, 31 093, nr. 3 (MvT)

²⁸ Van Schilfgaarde 2013, pagina 144

²⁹ Grundmann-van de Krol 2012, pagina 442 en 451

³⁰ Artikel 5:38 Wft

5:38 lid 4 Wft.³¹ Vanaf een belang van drie procent, dient de meldingsplicht in acht te worden genomen.³² De overtreding van deze meldingsplicht is een economisch delict. Op grond van artikel 5:52 Wet op het financieel toezicht is de rechtbank bevoegd om sancties op te leggen indien de meldplicht is overtreden. De meldingen aangaande de zeggenschap, worden door de AFM opgenomen in een openbaar register.³³ Omdat het register openbaar is, wordt de transparantie van de markt bevorderd aangezien meteen duidelijk is hoe de belangen in een vennootschap verdeeld zijn.

Door het openbare register op grond van de WMZ, worden aandeelhouders met een groot belang geïdentificeerd. Het is dus duidelijk welke persoon of instelling het belang houdt in de beursvennootschap. Dit is niet het geval voor aandeelhouders met een kleiner belang, vooral in verband met privacy. De Wge bevat een regeling aangaande de identificatie van aandeelhouders van een beursvennootschap.³⁴ Deze regeling is op 18 april 2012 gewijzigd.³⁵ Uitgevende instellingen kunnen op grond hiervan Euroclear Nederland een identificatieverzoek doen aangaande een bepaalde aandeelhouder. Het ziet alleen op investeerder die een belang van 0,5 procent of meer heeft in verband met de privacy van (vooral) particuliere beleggers. Deze regeling zorgt ervoor dat het voor de uitgevende instelling duidelijk kan worden wie een belang heeft in de beursvennootschap. Daarnaast moet dit de communicatie tussen de beursvennootschap en de aandeelhouders bevorderen. Bij een beursvennootschap is het dus niet vanzelfsprekend dat bekend is wie de aandeelhouder is.

2.1.6 Inzien aandeelhoudersregister

Bij zowel de BV als de NV wordt het aandeelhoudersregister ter inzage gelegd ten kantore van de vennootschap. Het BW geeft aan dat dit aandeelhoudersregister kosteloos ingezien mag worden door aandeelhouders, vruchtgebruikers, pandhouders en certificaathouders waaraan stemrecht of vergaderrecht is toegekend. Als in het aandeelhoudersregister gegevens staan over niet-volgestorte aandelen, kan een ieder een afschrift ontvangen ten hoogste tegen de kostprijs.³⁶

³¹ Er bestaat een meldingsplicht indien het belang een percentage van drie, vijf, tien, vijftien, twintig, 25, 30, 40, 50, 60, 75 of 95 overschrijft of onderschrijft. De melding dient gedaan te worden bij de Autoriteit Financiële Markten.

³² Voorheen was de laagste drempelwaarde vijf procent. Het kabinet vond het van belang dat het bestuur kennis kon nemen van de identiteit van aandeelhouders met een belang van minder dan vijf procent. De Wet Frijns is in werking getreden op 1 juli 2013. Hiermee is de laagste drempelwaarde van vijf naar drie procent verlaagd.

³³ Van Schilfgaarde 2013, pagina 144, 145 en 146

³⁴ Hoofdstuk 3A Wge

³⁵ Kamerstukken II, 2011/12, 32 014, nr. 21

³⁶ Artikel 2:85 lid 4 juncto 2:194 lid 4 BW

Het aandeelhoudersregister wordt in de praktijk gezien als een hulpmiddel voor de vennootschap en is daarom niet ingesteld als een openbaar register. Gegevens van de vennootschap die bijvoorbeeld op grond van de wet openbaar gemaakt dienen te worden, worden gepubliceerd in het Handelsregister, welke onder gebracht is bij de Kamer van Koophandel (verder genoemd: KvK).³⁷ Gegevens die ingeschreven dienen te worden zijn bijvoorbeeld de eerste inschrijving van de vennootschap, zodra deze is opgericht.³⁸ Als er maar sprake is van één aandeelhouder, is deze informatie ook in het Handelsregister te vinden. Alle bedrijven, rechtspersonen en andere organisaties die deelnemen aan het economisch verkeer staan in het Handelsregister. Voor het opvragen van bedrijfsinformatie is een speciale toegangscode nodig.³⁹ In het Handelsregister kun je de volgende informatie vinden over Nederlandse ondernemingen en rechtspersonen:

- de naam en het adres;
- indien aanwezig: telefoonnummer, faxnummer, e-mailadres, internetadres, correspondentieadres;
- de gegevens van vestigingen;
- functionarissen en tekenbevoegden;
- bij faillissement, de curator;
- het aantal medewerkers, inclusief eigenaar en meewerkende familieleden.

Deze informatie wordt gepubliceerd in het Handelsregister, zodat ondernemers en particulieren kunnen achterhalen met wie ze zaken doen. Daarnaast kan ook de overheid gebruik maken van de informatie die in het Handelsregister staat.⁴⁰

2.2 Gebruik aandeelhoudersregister

2.2.1 Oproepen algemene vergadering

Het aandeelhoudersregister is vooral van belang voor het oproepen van aandeelhouders voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (verder genoemd: AVA). Op grond van artikel 2:223 lid 1 BW geschiedt de oproeping bij de BV door middel van oproepingsbrieven die gericht zijn aan de adressen van de aandeelhouders. Deze adressen zijn vermeld in het aandeelhoudersregister. Bij personen die een vruchtgebruik hebben op aandelen, of een pandrecht hebben gevestigd, kunnen de statuten een soortgelijke regeling hebben ingevolge artikel 2:197 en 2:198 BW. De normale gang van zaken bij de NV is dat oproeping geschiedt door een aankondiging in een landelijk verspreid dagblad, welke bedoeld is voor

³⁷ Verkerk, 2014, p. 50

³⁸ Artikel 18 Hrgw 2007

³⁹ <http://www.kvk.nl/over-de-kvk/over-het-handelsregister/> Geraadpleegd op 7 april 2016

⁴⁰ <http://www.kvk.nl/over-de-kvk/over-het-handelsregister/wat-staat-er-in-het-handelsregister/> Geraadpleegd op 7 april 2016

aandeelhouders en certificaten van aandelen die met de medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven.⁴¹ Artikel 2:113 lid 3 BW geeft aan dat hier via de statuten een uitzondering op gemaakt kan worden. De aandeelhouders kunnen in dat geval, zoals bij de BV, opgeroepen worden middels oproepingsbrieven gericht aan de adressen van de aandeelhouders, zoals deze in het aandeelhoudersregister staan. Om een goede oproeping van de aandeelhouders te bewerkstelligen, dient het aandeelhoudersregister goed bijgewerkt te zijn, zodat ook alle aandeelhouders opgeroepen worden. Dit kan namelijk van invloed zijn op beslissingen van de vennootschap, waarvoor de stemmen van de aandeelhouders nodig zijn. Indien namelijk de voorschriften aangaande de oproeping van de AVA niet in acht worden genomen, kan dit als gevolg hebben dat de genomen besluiten in de vergadering vernietigbaar zijn op grond van artikel 2:15 BW.⁴²

Het is van groot belang voor de besluitvorming in de AVA, dat de juiste aandeelhouders opgeroepen worden. Op grond van artikel 2:228 en 2:118 BW hebben slechts aandeelhouders stemrecht in de AVA, waar aandeelhouders gebruik van kunnen maken als er besluiten genomen dienen te worden. Besluiten in de AVA worden genomen door middel van stemmen, die aandeelhouders uit kunnen brengen. Indien het aandeelhoudersregister niet goed bijgehouden is door de vennootschap, kan dit tot gevolg hebben dat onbevoegde personen deelnemen aan de AVA.⁴³ Deze personen kunnen dan ook geen stemrecht uitoefenen tijdens de AVA. Volgens Van Mourik⁴⁴ kunnen in vergaderingen waar onbevoegde aandeelhouders aan deelnemen geen rechtsgeldige besluiten worden genomen op grond van artikel 2:225 BW. Van Olffen⁴⁵ geeft aan dat als gevolg van onbevoegden in de vergadering, er stem- en vergaderrechten de vergadering missen. De rechtsgeldigheid van besluiten die in deze vergadering genomen worden, valt volgens hem ernstig te betwijfelen. Er is geen wettelijke regeling die aangeeft wat er gebeurt met de rechtsgeldigheid van besluiten die in een AVA worden genomen, indien een onbevoegd persoon deelneemt aan de vergadering. Gezien de bovenstaande uitspraken is het maar te betwijfelen of in dat geval sprake kan zijn van een rechtsgeldig besluit.

2.2.2 Blokkeringsregeling

Daarnaast is het aandeelhoudersregister van belang voor de juiste toepassing een blokkeringsregeling.⁴⁶ Door een blokkeringsregeling wordt de overdracht van aandelen van

⁴¹ Artikel 2:113 lid 2 en 3 BW

⁴² Van Schilfgaarde 2013, pagina 226

⁴³ J.B. Huizink 2011

⁴⁴ Van Mourik, De Eenmans-BV

⁴⁵ Van Olffen, WPNR, 1992

⁴⁶ Artikel 2:87 en 2:195 BW

een aandeelhouder beperkt. Voor de invoering van de Flex-BV, was het voor de BV verplicht om een blokkeringsregeling op te nemen in de statuten aangaande overdracht van aandelen. Dit kon een aanbiedingsregeling of een blokkeringsregeling zijn. De verplichting van blokkering van de aandelen is vervallen. Onder het nieuwe recht is het uitgangspunt dat een aanbiedingsregeling geldt. Als de BV iets anders wil bepalen, dient dit opgenomen te worden in de statuten van de BV. Er kan echter ook bepaald worden dat de overdracht van aandelen vrij is.⁴⁷ Met betrekking tot het gebruik van het aandeelhoudersregister, is alleen de aanbiedingsregeling van belang. Deze houdt kort gezegd in, dat de aandeelhouder die de aandelen wil verkopen, deze eerst aan moet bieden aan de medeaandeelhouders. De informatie die hiervoor nodig is, wordt uit het aandeelhoudersregister gehaald. De notaris moet een recherche uitvoeren, of de vervreemder van de aandelen beschikkingsbevoegd is. Indien dit niet het geval is kan er geen rechtsgeldige overdracht plaatsvinden op grond van artikel 3:84 BW. Het moet in dit geval duidelijk zijn dat de partijen beschikkingsbevoegd zijn om de aandelen over te dragen, anders kan er geen geldige overdracht plaatsvinden op grond van artikel 3:84 BW. De blokkeringsregeling moet bij een overdracht van aandelen gevolgd worden, anders is deze overdracht niet geldig. De blokkeringsregeling is namelijk een beperking op de overdracht van de aandelen. Er bestaat een discussie in de literatuur aangaande de ongeldige overdracht in strijd met een beperking. De vraag is waar deze ongeldigheid op gebaseerd is. Het niet naleven van een blokkeringsregeling heeft volgens Asser/Maeijer en Dortmond tot gevolg dat er sprake is van beschikkingsonbevoegdheid van de vervreemder.⁴⁸ Als dit het geval is, kan het aandeel niet rechtsgeldig worden overgedragen. Volgens Kortmann⁴⁹ is de geldende beperking van de overdraagbaarheid onlosmakelijk verbonden aan het aandeel als vermogensrecht zelf. Hierdoor zou het aandeel op grond van artikel 3:83 lid 3 BW beperkt overdraagbaar zijn. Van Schilfgaarde⁵⁰ neemt net als Kortmann artikel 3:83 lid 3 BW als uitgangspunt. Van Schilfgaarde meent echter dat de blokkeringsregeling juist geen beschikkingsonbevoegdheid van de vervreemder met zich meebrengt, in tegenstelling tot Asser/Maeijer, op grond van artikel 3:88 BW. Slagter⁵¹ meent daarentegen dat er bij het overdragen van een aandeel in strijd met een beperking, sprake is van een titelgebrek waardoor overdracht van het aandeel niet mogelijk is.

Het is duidelijk dat het niet volgen van de blokkeringsregeling kan leiden tot een niet rechtsgeldige overdracht. In de literatuur zijn verschillende meningen te vinden maar geen van deze meningen geeft uitsluitsel waarin de ongeldigheid gelegen is. Overdracht van een

⁴⁷ Van Schilfgaarde 2013, pagina 130 - 131

⁴⁸ Asser/Maeijer, van Solinge & Nieuwe Weme. 2-II nr. 300

⁴⁹ Kortmann, 1991 en 1992

⁵⁰ Van Schilfgaarde 2013, pagina 133 en 134

⁵¹ Slagter 2005

aandeel vindt plaats via een notariële akte.⁵² Het zal dus altijd de taak van de notaris zijn om te bekijken of het aandeel wel rechtsgeldig geleverd wordt. Indien het aandeelhoudersregister goed is bijgewerkt, zal een niet rechtsgeldige levering van aandelen voorkomen kunnen worden.

2.2.3 Beslaglegging aandelen op naam

Het aandeelhoudersregister kan ook van belang zijn aangaande de beslaglegging op aandelen op naam bij een BV of niet-beursgenoteerde NV.⁵³ Artikel 474c lid 4 Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering geeft aan dat het aandeelhoudersregister een van de bronnen is die gebruikt wordt bij het beslaglegging op aandelen op naam. In het aandeelhoudersregister wordt een aantekening geplaatst, ondertekend door de vennootschap en de deurwaarder, met de informatie over de aandelen waar beslag op is gelegd. Door een aantekening te maken in het aandeelhoudersregister, is het duidelijk dat er beslag is gelegd en de aandelen dus niet overgedragen kunnen worden via de notaris.

2.2.4 Omzetting vennootschap

Artikel 2:18 BW geeft aan dat een rechtspersoon zich kan omzetten in een andere rechtsvorm. Deze optie hangt ook samen met het bijhouden van een aandeelhoudersregister en het uitoefenen van rechten als een aandeelhouder. Op grond van artikel 2:183 lid 3 BW kunnen een aandeelhouder, vruchtgebruiker en pandhouder hun rechten na een omzetting niet uitoefenen, zolang ze niet ingeschreven staan in het aandeelhoudersregister. Zonder instemming kunnen er geen winstrecht loze of stemrecht loze aandelen worden uitgegeven.⁵⁴ Als er aandeelbewijzen zijn uitgegeven, kan de aandeelhouder nog niet worden ingeschreven totdat deze aandeelbewijzen in bezit zijn van de vennootschap op grond van artikel 2:183 lid 3 BW. Indien de rechten die verbonden zijn aan de aandelen wel worden uitgeoefend, zonder inschrijving in het aandeelhoudersregister, is het mogelijk dat er ongeldige besluiten worden genomen.

2.2.5 Onbehoorlijk bestuur

Indien het aandeelhoudersregister niet goed bijgewerkt wordt, kan dit verschillende gevolgen met zich meebrengen aangaande de bovenstaande functies van het aandeelhoudersregister en kan dit nadelig uitpakken voor de aandeelhouders, vruchtgebruikers en pandhouders. Het bijhouden van het aandeelhoudersregister is in beginsel een taak van het bestuur. Het niet

⁵² Artikel 2:86 en 2:196 BW

⁵³ Artikel 474c RV

⁵⁴ Asser/Maeijer & Kroeze, 2-I, nr. 370

bijhouden van dit aandeelhoudersregister kan dan ook gezien worden als een niet behoorlijke vervulling van de bestuurstaak, wat de bestuurder verplicht is op grond van artikel 2:9 BW.⁵⁵

Daarnaast is het mogelijk dat, indien het aandeelhoudersregister niet goed bijgehouden wordt, er problemen ontstaan met betrekking tot de levering van aandelen en besluiten die genomen worden in bijvoorbeeld de AVA. De gevolgen kunnen zijn dat er geen geldige levering tot stand komt en de verkrijger de rechten niet mag uitoefenen. Het kan ook voorkomen dat er besluiten worden genomen door een onbevoegde aandeelhouder. Zoals aangegeven in paragraaf 2.1, kan dit tot gevolg hebben dat de besluiten niet rechtsgeldig zijn.

2.2.6 Huidige rol notaris

De notaris is een belangrijke schakel als het gaat om aandeelhouders en de gegevens van de aandeelhouders die in het aandeelhoudersregister staan. De notaris moet ervoor zorgen dat rechtshandelingen in goede banen worden geleid aangaande transacties bij vennootschappen of de oprichting van vennootschappen. Momenteel vervult de notaris een zogenaamde poortwachtersfunctie in het rechtsverkeer. De notaris heeft de bevordering van de rechtszekerheid en de transparantie inzake rechtshandelingen als rol.

De notaris vervult een belangrijke rol aangaande de voorkoming van misbruik van vennootschappen. Dit uit zich in de doorlopende controle die de notaris uit dient te voeren op rechtspersonen, vooral bij oprichting van vennootschappen en statutenwijzigingen. Hiervoor zijn handvaten opgenomen in de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (verder genoemd: Wwft).⁵⁶ Vrijwel het gehele werkterrein van de notaris valt onder transacties onder de Wwft, waardoor een verplicht cliëntenonderzoek geldt. Daarnaast is de notaris op grond van deze wet verplicht om ongebruikelijke transacties direct te melden aan de Financiële inlichtingen eenheid, bij het meldpunt ongebruikelijke transacties, officieel FIU-Nederland genoemd.⁵⁷ De notaris is verplicht om zijn diensten te weigeren, indien een vermoeden bestaat tot ongebruikelijk transacties.⁵⁸ Hier kan bijvoorbeeld onder worden verstaan: strijd met het recht en openbare orde of medewerking aan handelingen die kennelijk een ongeoorloofd doel of gevolg hebben.⁵⁹

Het bijhouden van het aandeelhoudersregister is in beginsel de taak van het bestuur op grond van artikel 2:85 en 2:194 BW. In de praktijk zal echter de notaris vaak de taak op zich nemen om het aandeelhoudersregister bij te werken.

⁵⁵ Asser/Solinge&Nieuwe Weme, 2:IIa, nr. 277

⁵⁶ Artikel 3 Wwft

⁵⁷ Artikel 16 Wwft

⁵⁸ Artikel 21 lid 2 Wna

⁵⁹ M.I.W.E. Hillen-Muns, 2011

2.3 Het huidige aandelhoudersregister, op papier of elektronisch?

Voor de BV is besloten dat artikel 2:194 BW niet in de weg staat dat de vennootschap het aandelhoudersregister elektronisch bijhoudt.⁶⁰ De vennootschap kan bijvoorbeeld het aandelhoudersregister bijhouden op een website met alleen inlogcodes voor degenen die toegang hebben tot het aandelhoudersregister. De toelichting op het gebruik van een elektronisch aandelhoudersregister ziet alleen op de BV, maar er bestaat naar de mening van auteurs Asser, Van Solinge en Nieuwe Weme geen reden om het aandelhoudersregister van de NV niet op dezelfde manier te kunnen aanbieden.⁶¹ Deze informatie impliceert dat het aandeelhouderregister op dit moment nog op papier wordt aangeboden. Voordat het elektronisch te raadplegen is, is het raadzaam om ervoor te zorgen dat de gegevens goed beschermd worden tegen derden waarvoor de informatie niet bedoeld is.

2.4 Kritiek op het huidige aandelhoudersregister

2.4.1 'Kladboek van Jantje'

Het aandelhoudersregister heeft in de loop der jaren veel kritiek te verduren gehad. Vooral het feit dat het aandelhoudersregister slecht bijgehouden wordt of gegevens verkeerd staan ingeschreven, maakt het aandelhoudersregister weinig populair. Dit is ook te zien aan het imago van het aandelhoudersregister. Al vroeg werd door een minister de term 'Kladboek van Jantje' gebruikt voor het aandelhoudersregister.⁶² De term 'Kladboek van Jantje' was daarna regelmatig terug te zien in de literatuur. Bruijn gaf het aandelhoudersregister in 1990 al deze term.⁶³ Volgend Bruijn gelden de wettelijke plichten om een aandelhoudersregister bij te houden. Echter, enige sancties indien niet aan deze wettelijke regels voldaan wordt, ontbreken. Ook van Olffen⁶⁴ sprak zich uit over onbetrouwbaarheid van het register als bewijsmiddel.

Deze kritiek ziet vooral op problemen die kunnen ontstaan omtrent de levering en andere vormen van verkrijging van aandelen. Er was duidelijk een nieuwe regeling nodig om de rechtszekerheid te bevorderen.

⁶⁰ Kamerstukken II 2006/07, 31 058, nr. 3 (MvT)

⁶¹ Asser/Solinge&Nieuwe Weme, 2:IIa, nr. 282

⁶² Haardt, TVVS, 1972

⁶³ Buijn, WPNR, 1990

⁶⁴ Van Olffen, WPNR, 1992

2.4.2 Overdracht en levering van aandelen op naam

Het recht van een aandeel komt in beginsel toe aan een persoon, indien het aandeel op naam luidt. Het bewijsstuk van een aandeel is het aandeelbewijs op naam. Aan houders van aandelen worden aandeelbewijzen uitgegeven.⁶⁵

Voor de overdracht van aandelen zijn de eisen voor overdracht van artikel 3:84 BW van belang. Hiervoor is vereist een levering krachtens geldige titel, verricht door een beschikkingsbevoegd persoon. Voor de levering van een aandeel op naam is op grond van artikel 2:86 en 2:196 BW een notariële akte vereist. Op grond van lid 2 van deze artikelen, moet de akte een aantal gegevens van de betrokken partijen nodig, zoals de personalia van de partijen. Als het aandeelhoudersregister van de vennootschap goed is bijgewerkt, kunnen hier de gegevens uitgehaald worden. Van de notaris wordt bij de levering verwacht dat deze een onderzoek doet naar de beschikkingsbevoegdheid van de vervreemder van de aandelen.⁶⁶ De notaris heeft een rechercheplicht, in het bijzonder of er sprake is van een geldige titel bij overdracht en of de vervreemder beschikkingsbevoegd is. Voor de beschikkingsbevoegdheid van de vervreemder is van belang of voorgaande overdrachten van de aandelen rechtsgeldig waren. Het gebruik van een notariële overdracht is ingevoerd om de rechtszekerheid te bevorderen.⁶⁷ Door het gebruik van een notariële akte werkt de levering, als deze voltooid is, van rechtswege tegenover de vennootschap. De aan het aandeel verbonden rechten kunnen worden uitgeoefend als de rechtshandeling erkend of de akte is betekend aan de vennootschap, dan wel de overdracht door de vennootschap is erkend door inschrijving in het aandeelhoudersregister door de vennootschap.⁶⁸ Indien de vennootschap zelf partij is, hoeft er geen erkenning of betekening plaats te vinden.

Bij de overdracht van aandelen op naam is het aandeelhoudersregister van belang, aangezien de nieuwe eigenaar van de aandelen moet worden ingeschreven in het aandeelhoudersregister.

2.5 Eerdere voorstellen omtrent wijziging aandeelhoudersregister

Gezien de kritiek die er in de jaren is geweest op het aandeelhoudersregister, is al een aantal keren gepoogd om de regeling omtrent het aandeelhoudersregister te wijzigen. Geen van deze beoogde wijzigingen heeft in het verleden tot een concrete nieuwe regeling geleid. Uit verslagen van de Commissie Vennootschapsrecht blijkt dat de invoering van een CAHR te zeer zou ingrijpen in het vennootschapsrecht. Het CAHR zou niet volledig zijn bij verkrijging onder algemene titel en er was geen inzicht in de noodzaak en effectiviteit van een dergelijk

⁶⁵ Van Schilfgaarde 2013, pagina 125

⁶⁶ Van Schilfgaarde 2013, pagina 127

⁶⁷ Asser/Solinge&Nieuwe Weme, 2:IIa, nr. 368

⁶⁸ Artikel 2:86a en 2:196a lid 1 BW

register. Ook zou een CAHR tot hoge kosten leiden.⁶⁹ Momenteel ligt er een wetsvoorstel klaar voor de invoering van een CAHR. Dit wetsvoorstel had op 1 januari 2016 in moeten gaan, maar wordt aangehouden totdat het UBO-register verder ontwikkeld is.⁷⁰

2.5.1 Overdracht van aandelen op naam

De eerste wijziging waar het centraal aandelhoudersregister aan bod kwam, was bij de wijziging van de regeling van de overdracht van aandelen op naam bij NV's en BV's. De leden Vermeend en Van der Burg hadden omtrent dit onderwerp een amendement ingediend.⁷¹ De toelichting op deze wijziging ziet op het bevorderen van de rechtszekerheid en de bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik. In dit wetsvoorstel werd bij de overdracht van aandelen op naam het gebruik van een notariële akte verplicht gesteld. Hier kwam ook de wetgeving met betrekking tot het aandelhoudersregister aan bod. Er werd gezegd dat het aandelhoudersregister als zodanig te weinig rechtszekerheid bood voor de personen, zoals de vennootschap zelf of de notaris, die er gebruik van maakten. Om de rechtszekerheid te bevorderen, werd in het amendement aangedragen om een wetsvoorstel te ontwerpen waar de regeling over het aandelhoudersregister herzien zou worden. De wet aangaande de verplichte notariële akte bij overdracht van aandelen op naam, is op 1 januari 2013 in werking getreden.

2.5.2 Misbruik en oneigenlijk gebruik op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en subsidies

Het bovenstaande wetsvoorstel heeft ervoor gezorgd dat het aandelhoudersregister in 1994 nogmaals aan bod is gekomen. De Kamerbrief, opgesteld door de Minister van Justitie, zag op het misbruik en oneigenlijk gebruik op het gebied van belastingen, sociale zekerheid en subsidies.⁷² Er werd gepleit voor de invoering van een CAHR om verbetering te bewerkstelligen omtrent het aandelhoudersregister. De achtergrond voor de invoering van deze maatregel is gelegen in de verbetering van de regeling van het aandelhoudersregister voor de verhoging van de rechtszekerheid bij een notariële overdracht. In de Kamerbrief werd aangegeven dat het aandelhoudersregister een grote rol kan spelen bij de bestrijding van misbruik met en door vennootschappen. Er is bekeken welke mogelijkheden er zijn om een centraal aandelhoudersregister in een geautomatiseerd systeem op te nemen. In de Kamerbrief werd gezegd dat er een wetsvoorstel in voorbereiding was met betrekking tot de aanpassing van de wetgeving van het aandelhoudersregister. De uitkomst van deze

⁶⁹ Kamerstukken II, 2011/12, 32 608, nr. 3

⁷⁰ Kamerstukken II, 2016, 31 477, nr. 10 (Kamerbrief)

⁷¹ Kamerstukken II 1991/92, 21 155, nr. 17

⁷² Kamerstukken II 1993/94, 17 050, nr. 188

Kamerbrief en het onderzoek naar de invoering van een CAHR heeft niet tot een dergelijk systeem geleid.

2.6 Conclusie

Momenteel is het voor de BV en voor de niet-beursgenoteerde NV met aandelen op naam, op grond van artikel 2:85 en 2:194 BW verplicht om een aandeelhoudersregister bij te houden welke ten kantore van de vennootschap wordt gelegd. Een beursgenoteerde NV met aandelen op naam hoeft geen aandeelhoudersregister bij te houden. Hier is de WMZ van belang, welke ervoor zorgt dat de registratie van aandeelhouders bijgehouden wordt. De gegevens van de vennootschap die ingeschreven dienen te worden, zijn te vinden in het Handelsregister. Om deze gegevens in te zien is er een speciale toegangscode nodig.

Het aandeelhoudersregister heeft verschillende functies, waardoor het noodzakelijk is dat deze goed wordt bijgehouden. Het aandeelhoudersregister wordt gebruikt bij het oproepen van de AVA, een goede toepassing van de blokkeringsregeling, beslaglegging van aandelen op naam en bij de omzetting van de rechtsvorm van een vennootschap. De notaris heeft, vooral bij de functies en gezien het bijhouden van het aandeelhoudersregister een belangrijke functie. Indien het aandeelhoudersregister niet goed bijgehouden wordt, kan dit gevolgen hebben voor het gebruik van het aandeelhoudersregister. Al vele jaren is er kritiek op het huidige aandeelhoudersregister, die al de naam: 'Kladboek van Jantje' gekregen heeft. Het register wordt gezien als onbetrouwbaar, waardoor duidelijk is dat er vraag is naar een nieuwe regeling.

Er zijn al eerder een aantal voorstellen geweest om de regeling omtrent het aandeelhoudersregister te wijzigen. Geen van deze regelingen heeft uiteindelijk tot een wijziging van de wet geleid. Momenteel ligt er een wetsvoorstel klaar voor een CAHR. Het CAHR zal in het volgende hoofdstuk behandeld worden.

Hoofdstuk 3: Het Centraal Aandeelhoudersregister

3.1 Het Wetvoorstel voor het Centraal Aandeelhoudersregister

3.1.1 Aanleiding

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is het bestuur van BV's en niet-beursgenoteerde NV's op grond van de artikelen 2:84 en 2:195 BW verplicht een aandeelhoudersregister bij te houden. De Parlementaire Werkgroep Verwevenheid Onderwereld/Bovenwereld heeft in oktober 2008 vastgesteld dat er sprake is van criminele activiteiten, vooral in de vastgoedsector, door gebruik van ingewikkelde constructies van vennootschappen. Op grond hiervan is op 4 maart 2011 de initiatiefnota: "een centraal aandeelhoudersregister voor besloten- en (niet-beursgenoteerde) naamloze vennootschappen"⁷³ opgesteld. Er werd gesteld dat niet alleen de vastgoedsector aantrekkelijk is voor fraude, maar dat ook in andere sectoren fraude wordt gepleegd met behulp van schimmige constructies met BV's. Dit is de reden dat er is opgeroepen om een CAHR in te stellen.⁷⁴

3.1.2 Doel Centraal Aandeelhoudersregister

Het doel om het initiatiefvoorstel op te stellen is om de transparantie en rechtszekerheid in het rechtsverkeer te vergroten. De belangrijkste vraag die moet worden beantwoord met het CAHR is: 'Wie is aandeelhouder?'. Er wordt gesteld dat het huidige aandeelhoudersregister onbetrouwbaar is en zorgt voor problemen in de praktijk. Door de invoering van een CAHR moet fraude, door gebruik te maken van vennootschappen tegengegaan worden.

Door de invoering van een CAHR, zal alle informatie over BV's en niet-beursgenoteerde NV's op één centrale plaats beschikbaar zijn. Dit zal zorgen voor een beduidend betere situatie, dan de huidige situatie. Op dit moment gebeurt de registratie van aandeelhouders namelijk door verschillende partijen. Hierdoor zijn gegevens vaak niet actueel of niet toegankelijk voor het uitvoeren van controle en toezicht door de overheid. Het CAHR zal dan ook vooral zien op controle, toezicht en handhaving, waardoor ervoor gekozen is om het register beperkt toegankelijk te maken voor bepaalde overheidsdiensten.⁷⁵ Het centraal verzamelen van gegevens zal inzicht bieden in de betrokkenheid van natuurlijke personen bij rechtspersonen. Omdat het CAHR een toegevoegde waarde heeft bij de bestrijding van financieel-economische fraude, zoals bijvoorbeeld faillissementsfraude, is het CAHR ook van toepassing op het uitoefenen van overheidstaken in het kader van controle en toezicht. Het

⁷³ Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 4

⁷⁴ Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 5

⁷⁵ Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 4

CAHR zal niet beperkt zijn tot het belang van rechtszekerheid of de uitoefening van de wettelijke taken door de notaris, maar dit is wel van groot belang.⁷⁶

Voor de registratie van de overdracht van aandelen wordt aansluiting gezocht bij de informatie uit de verplicht notariële akte van overdracht. De huidige regeling met betrekking tot het aandeelhoudersregister uit de artikelen 2:85 en 2:194 BW zal niet gewijzigd worden waardoor de vennootschap nog steeds verplicht is een aandeelhoudersregister bij te houden.

3.2 Ontwikkeling tot het wetsvoorstel

3.2.1 Eerdere voorstellen

Voordat het huidige voorstel tot de invoering van het CAHR was ingediend, zijn er nog een aantal voorstellen gedaan om de huidige regeling van het aandeelhoudersregister te wijzigen. Deze voorstellen en eerdere wijzigingen zijn al besproken in hoofdstuk 2, er wordt dan ook doorverwezen naar de tekst uit dit hoofdstuk. Geen van deze voorstellen heeft echter tot een concrete regeling geleid. Er bleek nog steeds vraag te zijn naar een wijziging van de huidige wettelijke regeling aangaande het aandeelhoudersregister.

3.3 Initiatiefnota 2011

Op 4 maart 2011 is er een initiatiefnota opgesteld door de leden Groot en Recourt, waarin een regeling aangaande een CAHR aangedragen werd. De initiatiefnota gaat vooral in op de rol van de notaris in dit grote geheel. Er wordt gepleit voor aanscherping van de wet- en regelgeving, zodat deze kan bijdragen aan het beter functioneren van de juridische beroepsgroep, waar bijvoorbeeld notarissen en advocaten onder vallen. De notaris zal een grotere rol als poortwachter moeten gaan spelen in het rechtsverkeer. In 2014 is er een tweede initiatiefnota ingediend aangaande de invoering van een CAHR.⁷⁷ De inhoud kwam in grote mate overeen met de inhoud van de initiatiefnota uit 2011. De ontwikkeling van het CAHR was al bezig, waardoor deze initiatiefnota niet meegenomen is in de ontwikkelingen.

3.3.2 Andere beslispunten initiatiefnota

De initiatiefnota ziet niet alleen op de invoering van een CAHR. Het beoogt ook een bijdrage te leveren aan het tegengaan van fraude met BV's en niet-beursgenoteerde NV's. Het is van belang dat de notaris voldoende instrumenten krijgt om te onderzoeken welke natuurlijke persoon daadwerkelijk schuilgaat achter een vennootschap. De indieners hebben daarom in de initiatiefnota verschillende beslispunten voorgelegd, naast het CAHR, welke nu kort aangegeven worden. Deze punten zijn voor het verdere onderzoek niet van belang.

⁷⁶ Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 5

⁷⁷ Kamerstukken II 2014/15, 34 095, nr. 2

Overdracht van certificaten van aandelen bij notariële akte

Bij de overdracht van aandelen is een notariële akte verplicht op grond van artikel 2:86 en 2:196 BW, zoals al aangegeven is in hoofdstuk 2. De initiatiefnemers geven aan dat de controlemogelijkheden voor certificaten gebrekkig is, aangezien hier geen apart register voor bestaat. Omdat geen gebruik gemaakt wordt van een notariële akte bij overdracht, kan de notaris geen gebruik maken van de instrumenten zoals het cliëntenonderzoek⁷⁸, omdat de overdracht buiten de notaris om gaat. In de initiatiefnota wordt dan ook gepleit om een notariële akte tevens verplicht te stellen bij de overdracht van certificaten, net zoals bij de overdracht van aandelen. Hiermee wordt het risico op het witwassen van geld en het ontduiken van belastingen verkleind.

Afschaffen aandelen aan toonder bij de niet-beursgenoteerde NV

Bij de NV is het mogelijk om naast aandelen op naam, tevens aandelen aan toonder uit te geven. De BV heeft deze mogelijkheid niet, deze mag alleen aandelen op naam uitgeven. Bij aandelen aan toonder is het de bezitter die het bewijsstuk van het aandeel heeft, tevens de eigenaar en kan de bij het aandeel behorende rechten uitoefenen.⁷⁹ Omdat deze aandelen mogen worden verkocht zonder speciale eisen, dus ook zonder het gebruik van een notariële akte, vormen ze een anoniem vermogensbezit. Indien de NV beursgenoteerd is, worden de aandelen verhandeld via de beurs. De vorm van deze overdracht is transparant en verloopt via effectenrekeningen bij erkende instellingen. Deze handel wordt beheerd door het Nederlands Instituut voor Giraal effectenverkeer, welke weer onder toezicht staat van de AFM. Deze handel en toezicht ontbreekt als het gaat om aandelen aan toonder bij een niet-beursgenoteerde NV. Hier is dus geen sprake van transparantie en rechtszekerheid, waardoor de initiatiefnemers pleiten voor de afschaffing van aandelen aan toonder bij een niet-beursgenoteerde NV.

3.3.3 Reactie op initiatiefnota

De, toentertijd minister van Veiligheid en Justitie, I.W. Opstelten, heeft op 27 oktober 2011 gereageerd op de ingediende initiatiefnota middels een Kamerbrief.⁸⁰ Het is niet het eerste voorstel tot herziening van het huidige aandeelhoudersregister door het instellen van een centraal register. Deze eerdere voorstellen hebben het niet gehaald, omdat de verwachting zou zijn dat een dergelijk register niet volledig zou zijn bij verkrijging onder algemene titel,

⁷⁸ Artikel 3 Wwft

⁷⁹ Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 4

⁸⁰ Kamerstukken II, 2011/12, 32 608, nr. 3

terwijl er geen inzicht was in noodzaak en effectiviteit. De minister geeft aan dat verschillende overheidsinstellingen, zoals de Belastingdienst, gevraagd is naar het nut van een CAHR. Er is geoordeeld dat een CAHR kan bijdragen aan het uitoefenen van toezicht en de opsporing en vervolging van strafbare feiten, het opsporen van criminele winsten, de naleving van de Wwft en de heffing en inning van belastingen. De conclusie die wordt getrokken is dat het publieke belang gebaat is bij de bevordering van de transparantie en rechtszekerheid, als het gaat om aandeelhouders van BV's en niet-beursgenoteerde NV's. Het inrichten van een CAHR zal moeten worden getoetst aan de doelstelling om de regeldruk en de lasten van het bedrijfsleven te verminderen. De brief van de minister laat zien dat deze positief staat in het voorstel om een CAHR in te richten. Er is wel een verdere uitwerking en toetsing van de gevolgen nodig. Er dient een wettelijk kader te komen voor de verantwoordelijkheid en de inrichting van dit CAHR.

3.5 Inwerkingtreding Centraal Aandeelhoudersregister

Zoals eerder aangegeven in hoofdstuk 2, zijn er verschillende voorstellen gedaan voor het instellen van een CAHR. Geen van deze pogingen heeft echter tot een concrete regeling geleid. Het was de verwachting dat de regeling over het CAHR op 1 januari 2016 in werking zou treden. Minister van Financiën, Jeroen Dijsselbloem, heeft echter aangegeven middels een Kamerbrief dat de ontwikkeling van het CAHR stopgezet wordt, totdat het UBO-register verder ontwikkeld wordt.⁸¹ Deze beslissing is op veel kritiek komen te staan vanuit de KNB en de Tweede Kamer. De leden Recourt en Gesthuizen hebben op 29 maart 2016 een motie ingediend tegen deze beslissing.⁸² In deze motie geven de leden aan dat er twee voorstellen zijn gedaan voor de invoering van een CAHR en dat er toezeggingen zijn gedaan dat de regering dit CAHR zal inrichten. De regering heeft recentelijk aangegeven dat ze voorrang verlenen aan het ontwikkelen van het UBO-register. De leden verzoeken de regering dan ook om de voorbereidingen voor een CAHR voort te zetten. Tot op heden is hier door de regering nog geen reactie op gegeven, waardoor het onduidelijk is wanneer de regeling met betrekking tot het CAHR in zal gaan. De kritiek op het uitstellen van het CAHR is aan de ene kant zeer terecht, maar aan de andere kant is het de vraag welke meerwaarde het CAHR zal hebben als het UBO-register eenmaal in Nederland geïmplementeerd is. De minister van Financiën heeft aangegeven⁸³ dat de toegevoegde waarde van het CAHR pas duidelijk kan worden als voor het UBO-register meer gedetailleerde inrichtingskeuzes zijn gemaakt. Hieruit blijkt dat het op dit moment niet duidelijk is of het CAHR er wel komt, terwijl hier momenteel al veel kosten voor gemaakt zijn.

⁸¹ Kamerstukken II, 2016, 31 477, nr. 10

⁸² Kamerstukken II, 2015/16, 29 911, nr. 124

⁸³ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

3.6 Gegevens in het Centraal Aandeelhoudersregister

3.6.1 Inhoud Centraal Aandeelhoudersregister

De initiatiefnota uit 2011 heeft een uitgebreide beschrijving gegeven over de gegevens die opgenomen dienen te worden in het CAHR, om de transparantie en rechtszekerheid bij rechtshandelingen met een vennootschap te vergroten. Op 19 december 2012 is er een concept Memorie van Toelichting (verder genoemd: MvT)⁸⁴ gepubliceerd. Hierin is aangegeven welke gegevens zeer waarschijnlijk in het CAHR komen te staan. Het gaat om gegevens die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van controle, toezicht en opsporing. De registratie van beperkte rechten wordt niet noodzakelijk geacht voor de uitvoering van controle en toezicht, waardoor deze niet mee worden genomen in het CAHR. Deze gegevens worden opgenomen in het huidige aandeelhoudersregister van de vennootschap.⁸⁵ Het grote belang van betrouwbaarheid en de kwaliteit van de gegevens worden meegewogen. Er wordt vooral gebruik gemaakt van bestaande informatie over aandeelhouders, zoals deze nu zijn opgenomen in het Handelsregister. Hier staat de informatie in van enig aandeelhouders. Nieuwe aandeelhouders zullen in het CAHR opgenomen worden op grond van de informatie uit notariële akten.⁸⁶ Door de informatie van het Handelsregister aan te vullen, wordt het CAHR gevuld met betrouwbare informatie die een zo compleet mogelijk beeld geven. Aan de hand hiervan is ervoor gekozen om de volgende basisgegevens op te nemen in het CAHR:

- Gegevens van de rechtspersoon. Hierbij kun je denken aan de identificerende gegevens van de vennootschap, het aandelenkapitaal en uitgegeven aandelen;
- De aandelen. Hierbij kun je denken aan gegevens over het soort aandeel, de nominale waarde, de overdrachtprijs en de datum van de overdracht;
- Gegevens van de aandeelhouders. Hier wordt het onderscheid gemaakt tussen een natuurlijk persoon of een rechtspersoon als aandeelhouder.
 - Bij een natuurlijk persoon zijn de identificerende gegevens van belang.
 - Bij een rechtspersoon zijn tevens de identificerende gegevens van belang, als ook het gestort kapitaal en de uitgegeven aandelen.
- Bijbehorende brondocumenten. De volgende gegevens zijn hier van belang: datum van de akte, de datum van transport, het kenmerk en het protocolnummer van de notaris.

⁸⁴ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 4 (MvT)

⁸⁵ Artikel 2:85 en 2:194 BW

⁸⁶ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 4 (MvT)

3.6.2 Aanleveren juiste gegevens

Momenteel is de vennootschap degene die de gegevens in het aandeelhoudersregister moet inschrijven. Indien het register gebruikt gaat worden als informatievoorziening voor de notaris en opsporingstaken, is het noodzaak dat de gegevens juist in het CAHR staan vermeld. Het CAHR zal gevuld worden door de koppeling van databanken van de KvK en andere betrokken overheidsinstanties. De notaris zal dan ook verantwoordelijk zijn voor het aanleveren van informatie voor zover de informatie voortvloeit uit notariële akten. Op dit moment worden akten van overdracht aangeleverd aan de Belastingdienst. Er wordt nog bekeken hoe de gegevenstoevoer praktisch gekoppeld kan worden aan de informatie waar de notaris nu over beschikt.⁸⁷ Het is op dit moment niet zo dat de vennootschap zelf geen verplichting heeft tot het aanleveren van gegevens. Dit zou in gevallen bij verkrijging krachtens erfrecht en andere rechtshandelingen die niet via een notariële akte tot stand komen, tot problemen kunnen leiden. Deze informatie zal namelijk zeer waarschijnlijk niet actueel of juist zijn, wat niet strookt met de reden van invoering van het CAHR. Volgens Zaman⁸⁸ dient de verplichting tot het aanleveren van gegevens moeten te liggen bij de notaris en bij het bestuur van de vennootschap zelf. Het register zal namelijk beschikbaar blijven ten kantore van de vennootschap. Daarnaast zal er veel informatie komen van overheidsinstanties, die momenteel toegang hebben tot informatie van vennootschappen en hun aandeelhouders in het kader van de uitvoering van hun wettelijke taken. Al met al is het van groot belang om de juiste informatie aan te leveren, om onvolkomenheden te voorkomen.

Om ervoor te zorgen dat de juiste informatie aangeleverd wordt zodat het CAHR te allen tijde actueel en juist is, dienen er sancties te bestaan op niet juiste aanlevering. Indien de notaris niet voldoet aan het aanleveren van de juiste informatie voor het CAHR, is er sprake van een economisch delict op grond van de WED. Het zal voor de hand liggen dat, indien aansluiting wordt gezocht bij de Handelsregisterwet en het Handelsregisterbesluit, tevens aansluiting wordt gezocht bij de wettelijke sancties die daarop van toepassing zijn.⁸⁹

3.7 Rol van de notaris

3.7.1 Vergroten poortwachtersrol notaris

De rol van de notaris is de afgelopen jaren al uitgebreid, met bijvoorbeeld de verplichte notariële akte bij de overdracht van aandelen op naam. Het wetsvoorstel voor het CAHR moet ervoor zorgen dat de poortwachtersrol van de notaris vergroot wordt in verband met misbruikbestrijding. De beschikbaarheid van de informatie die opgenomen wordt in het CAHR

⁸⁷ Kamerstukken II, 2012/13 32 608, nr. 4 (MvT)

⁸⁸ Zaman, 2011

⁸⁹ Zaman, 2013

moet de wettelijke taken van de notaris op grond van de Wwft vereenvoudigen. Hierdoor zal de rechtszekerheid beter gewaarborgd worden.⁹⁰ De meest voorname rol die de notaris krijgt als het CAHR is ingevoerd, is het verwerken van de relevante informatie uit een akte van overdracht. Omdat een notariële akte bij de overdracht van aandelen verplicht is, zal deze informatie door de notaris moeten worden aangeleverd bij het CAHR. Het CAHR zal geen vereiste worden bij de overdracht van aandelen.⁹¹ Er wordt vanuit gegaan dat alle inschrijfbare onderdelen via de notaris lopen. Hier is echter veel kritiek op, aangezien dit niet altijd het geval is. Hierdoor bestaat het gevaar dat het CAHR zijn doel voorbij schiet en niet actueel is. Hierdoor is het goed mogelijk dat het CAHR niet goed bijgehouden wordt en er geen vooruitgang bestaat ten opzichte van het huidige aandeelhoudersregister.

Zaman^{92 93} heeft in twee artikelen kritiek gegeven op de inhoud van het initiatiefvoorstel. In het initiatiefvoorstel wordt gesproken van het verruimen van de poortwachtersrol van de notaris ten behoeve van misbruikbestrijding. Zaman merkt, zeer terecht, op dat misbruikbescherming voornamelijk een taak is van de overheid en de daaraan verbonden opsporingsinstanties en geen taak van de notaris. Zaman stelt dat de overheid niet of niet voldoende gebruik maakt van de middelen die op dit moment al tot haar beschikking staan om misbruik tegen te gaan. Hij noemt hier de toegang die de Belastingdienst heeft tot informatie met betrekking tot het aandeelhouderschap. Iedere overdracht vindt plaats via een notariële akte die binnen tien dagen bij de Belastingdienst geregistreerd dient te zijn. Daarnaast is er als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet controle op rechtspersonen per 1 juli 2011 een koppeling van gegevens en het doorlopend toezicht op rechtspersonen, indien sprake is van “ongebruikelijke” bewegingen. In het opzicht van misbruikbestrijding hoeft het aandeelhoudersregister volgens Zaman niet opgewaardeerd te worden. De, toentertijd minister van Veiligheid en Justitie, I.W. Opstelten, erkent dat de overheid momenteel kan beschikken over gegevens van aandeelhouders. Hij geeft aan dat deze gegevens niet centraal en digitaal geregistreerd staan en dat er sprake is van verschillende vindplaatsen. Deze informatie is tevens meestal niet actueel. Er wordt aangegeven dat de informatievoorziening momenteel niet efficiënt is en tot onnodige kosten leidt bij de overheid.⁹⁴ Het mag duidelijk zijn dat de overheid over voldoende instrumenten beschikt. Indien de overheid hier voldoende gebruik van gaat maken, zal het misbruik beter opgespoord kunnen worden. De notaris heeft momenteel alleen haar Wwft verplichtingen en de melding van ongebruikelijk transacties tot

⁹⁰ Vermeulen, 2011

⁹¹ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 4

⁹² Zaman, 2011 ZIFO

⁹³ Zaman, 2011

⁹⁴ Kamerstukken II, 2011/12, 32 608, nr. 3

haar beschikking. Iets waar het CAHR geen verandering in zal brengen. Het is dus maar de vraag in hoeverre misbruik beter bestreden gaat worden met de invoering van het CAHR.

3.7.2 Wwft verplichtingen

Op grond van de Wwft⁹⁵ is de notaris verplicht een cliëntenonderzoek in te stellen om vast te stellen wie de uiteindelijk belanghebbende is achter een vennootschap. Het huidige aandeelhoudersregister zorgt ervoor dat de notaris vaak niet beschikt over de benodigde informatie, omdat het aandeelhoudersregister niet actueel of kwijt is. Door een CAHR in te stellen, zal het bestuur van een vennootschap verplicht worden om basisgegevens op te nemen in het CAHR. Hierdoor zal de poortwachtersrol van de notaris, en de transparantie en rechtszekerheid in het rechtsverkeer vergroot worden. De notaris zal door de invoering van het CAHR de wettelijke taken, die momenteel vooral vastgelegd zijn in de Wwft, beter uit kunnen voeren. De Wwft verplichtingen zijn niet alleen van toepassing op het notariaat maar ook op andere vrije beroepsbeoefenaren zoals advocaten en belastingadviseurs.⁹⁶ Het is van belang dat deze beroepsbeoefenaren tevens toegang krijgen tot het CAHR om hun Wwft verplichtingen naar behoren te kunnen uitoefenen. Door geen toegang te verlenen tot het CAHR, zullen de taken van deze beroepsbeoefenaren in tegenstelling tot de notaris niet vergemakkelijkt worden waardoor hier discussie over bestaat. Dit staat lijnrecht tegenover het doel van het CAHR, namelijk controle, toezicht en opsporing. Ook zorgt het voor meer transparantie in het rechtsverkeer ter vergroting van rechtszekerheid. Het is de vraag of dit doel voldoende gewaarborgd wordt indien alleen de notaris toegang krijgt tot het CAHR. Het zou beter zijn om alle Wwft instellingen toegang te verlenen tot het CAHR.

Daarnaast heeft de notaris de plicht om ongebruikelijke transacties te melden op grond van artikel 16 Wwft. Deze wettelijk plicht blijft bestaan. Het opsporen van ongebruikelijke transacties zal door het CAHR vergemakkelijkt worden. De notaris zal door de invoering van het CAHR toegang krijgen tot de meest relevante gegevens. Het is echter de vraag of de geheimhoudingsplicht van de notaris uit artikel 22 Wwft gewaarborgd blijft.

Er bestaat de vraag of de overheid door de invoering van het CAHR, voldoende handvaten biedt voor de uitvoering en naleving van de verplichtingen uit de Wwft.⁹⁷ Renssen geeft in haar artikel aan dat indien de verplichtingen uit de Wwft ook uitgevoerd kunnen worden zonder toegang tot het CAHR, dat de toegevoegde waarde van het CAHR te betwijfelen valt.

⁹⁵ Artikel 3 Wwft

⁹⁶ Artikel 1 lid 1 juncto lid 3 Wwft

⁹⁷ Renssen, 2014

Indien de “UBO-kenplicht”⁹⁸ niet wordt doorgevoerd, kan het CAHR van toegevoegde waarde zijn voor de transparantie van het rechtsverkeer.

3.8 Beheer Centraal Aandeelhoudersregister

3.8.1 De impactanalyse

In de Kamerbrief van minister Opstelten⁹⁹ is aangegeven dat er het nodige onderzoek gedaan moet worden, voordat een CAHR ingericht kan worden. Er is gesproken met het notariaat, omdat deze hierin een grote rol spelen. Met de KvK en in overleg met de bewindslieden van Financiën, Economische zaken, Landbouw en Innovatie, is er een impactanalyse opgesteld aangaande de invoering van een CAHR.

De KvK heeft twee scenario's uitgewerkt in de impactanalyse¹⁰⁰: 1) een volledig zelfstandig aandeelhoudersregister en 2) een aandeelhoudersregister dat wordt ondergebracht bij het Handelsregister, uit oogpunt van efficiënt gegevensbeheer. Hier dient de opmerking gemaakt te worden dat de impactanalyse is opgesteld alleen aan de hand van het oogpunt van de KvK. De impactanalyse geeft een goed beeld over de implementatie van het CAHR bij de KvK en de kosten die hiermee gemoeid zijn. De optie om het CAHR bij een andere instelling onder te brengen, zijn niet meegenomen in de impactanalyse.

3.8.2 Besluit positionering Centraal Aandeelhoudersregister

Op 27 juni 2013 is het “Besluit positionering Centraal Aandeelhoudersregister” gepubliceerd.¹⁰¹ In een eerdere brief is aangekondigd dat er een besluit genomen wordt over de positionering van het CAHR. De, toentertijd Minister van Veiligheid en Justitie, I.W. Opstelten, geeft in het besluit aan, dat het CAHR ondergebracht zal worden bij het Handelsregister. Het Handelsregister wordt beheerd door de KvK. Voordat deze beslissing genomen werd, is een impactanalyse opgesteld door de KvK en heeft de minister de KNB gevraagd voor een nadere onderbouwing om het register onder het beheer van de KNB te plaatsen. De reden dat er voor plaatsing bij het Handelsregister is gekozen, is dat deze weg het snelste is en zorgt voor minder hoge kosten. Daarnaast past de doel van het CAHR beter bij het doel van het

⁹⁸ De UBO-kenplicht komt erop neer dat alle rechtspersonen in de EU zelf de informatie over hun uiteindelijk belanghebbende (UBO) moeten bijhouden en dat deze informatie beschikbaar moet zijn voor Wwft instellingen. Hiervoor zal er een UBO-register worden opgesteld op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn, welke uitgelegd wordt in het volgende hoofdstuk. Nederland ziet de UBO-kenplicht niet zitten en heeft aangegeven meer te zien in de invoering van een centraal aandeelhoudersregister.

⁹⁹ Kamerstukken II, 2011/12, 32 608, nr. 3

¹⁰⁰ Te vinden op: <<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/09/24/impactanalyse-kvk-char>> geraadpleegd op 13 mei 2016

¹⁰¹ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 5

Handelsregister, welke beschreven staat in de Handelsregisterwet.¹⁰² Ook wordt aangegeven dat er nu al informatie over vennootschappen te vinden is in het Handelsregister, welke een basisregistratie bijhoudt. Door het CAHR onder te brengen bij de KvK, wordt alle informatie op één centrale plaats verzameld. Daardoor worden de lasten van bedrijven en personen beperkt. Er hoeft maar één bron geraadpleegd te worden om informatie te vergaren. Er is niet gekozen voor positionering bij de KNB omdat de positie van de KNB, als publiekrechtelijke organisatie, de wettelijke taak van de KNB en het doel van het CAHR een te groot verschil zijn. De notaris wordt wel gezien als belangrijke schakel bij de informatievoorziening aan het CAHR, waardoor de KNB wel nauw betrokken wordt bij de invoering van het CAHR. Doordat het CAHR gepositioneerd wordt bij de KvK, is een wijziging van de Handelsregisterwet 2007 vereist.

3.8.3 Standpunt KNB

De KNB heeft laten weten dat ze het betreuen dat de keuze gemaakt is het CAHR onder te brengen bij de KvK en niet bij de KNB. De KNB is sinds het begin nauw betrokken geweest bij de opzet en inrichting van het register en het notariaat speelt een grote rol bij het CAHR. Er is tevens een Kamervraag¹⁰³ gesteld omtrent het plaatsen van het CAHR bij de KvK. Er wordt afgevraagd waarom niet onderzocht is of het Centraal Digitaal Repertorium (CDR) van de KNB zou kunnen dienen als basis voor het CAHR. Het ministerie heeft laten weten dat het doel van het CAHR, controle, toezicht en opsporing, niet strookt met het doel van de Registratiewet 1970, waarin de registratie van notariële akten is geregeld. Daarnaast gaat het bij deze registratie om een gesloten registratie, terwijl bij het CAHR tevens gebruik zal worden gemaakt van informatie die al openbaar is. Hiermee wordt bedoeld op de informatie die momenteel te raadplegen is via het Handelsregister.

In de literatuur is gereageerd op de keuze om het CAHR te positioneren bij de KvK en niet bij de KNB. Renssen heeft in haar artikel¹⁰⁴ twee perspectieven uitgewerkt naar aanleiding van de positionering van het CAHR. Allereerst gaat zij in op het uiteindelijke doel van het onderliggende initiatiefvoorstel. Het voorstel moet ervoor zorgen dat de notaris meer instrumenten verkrijgt om onderzoek te doen naar de natuurlijke personen achter een rechtspersoon. Het CAHR moet ervoor zorgen dat de notaris beter zicht heeft in constructies met BV's, onduidelijke belangen van natuurlijke personen en rechtspersonen en

¹⁰² Het doel van het Handelsregister is: "het bevorderen van rechtszekerheid in het economisch verkeer, de verstrekking van gegevens van algemene, feitelijke aard omtrent de samenstelling van ondernemingen en rechtspersonen ter bevordering van de economische belangen van handel, industrie, ambacht en dienstverlening, en voor het registreren van alle ondernemingen en rechtspersonen als onderdeel van de gegevenshuishouding die bijdraagt aan het efficiënt functioneren van de overheid." Zoals ook beschreven staat in artikel 2 Handelsregisterwet 2007

¹⁰³ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹⁰⁴ Renssen, 2014

witwasconstructies. Volgens Renssen heeft de notaris een overtreffende rol bij het CAHR, waardoor het volgens haar voor de hand ligt om deze te positioneren bij de notaris. Daarnaast geeft Renssen aan dat, indien het CAHR gepositioneerd wordt bij de KvK, de samenvoeging van de KvK tot één centraal orgaan van belang is. Dit kan worden gezien als een bezuinigingsopdracht, waardoor het niet voor de hand ligt om de KvK er nog een taak bij te geven. Renssen is van mening dat een positionering bij de KNB meer voor de hand ligt gezien bovenstaande punten.

Het is logisch te noemen dat er commentaar is op de positionering van het CAHR bij de KvK, terwijl het CAHR als groot hulpmiddel voor de notaris zal dienen. Er kan dus gedacht worden dat een positionering bij de aktereregistratie bij de KNB voor de hand ligt. Mijns inziens is het een goede zaak dat de keuze is gevallen op de KvK. Hier is momenteel al informatie over vennootschappen en aandelen beschikbaar. Dit betekent dat er minder aanpassingen gedaan dienen te worden om het CAHR te implementeren. Indien het CAHR geïmplementeerd zou worden bij de KNB, zorgt dit voor meer kosten en daarnaast ook meer werk. De KNB zal nauw betrokken zijn bij alle ontwikkelingen. Hierdoor is nog altijd een mogelijkheid tot eigen inbreng tijdens de ontwikkelingen.

3.9 Het register; openbaar of niet openbaar?

3.9.1 Openbaar register

In de initiatiefnota is ingegaan op de vraag voor wie het CAHR toegankelijk moet zijn. Hier werden twee kanten belicht. Ten eerste werd aangegeven dat het CAHR zo beperkt mogelijk dient te blijven wegens de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Dit zou bewerkstelligd kunnen worden door bepaalde instanties, zoals de notaris of justitiële autoriteiten, toegang te geven. Daarnaast werd het argument aangedragen dat in veel andere openbare registers privacygevoelige informatie gegevens worden vastgelegd, zoals bijvoorbeeld het Kadaster. De conclusie in de initiatiefnota was dat het de voorkeur zou genieten om het register openbaar toegankelijk te maken. Deze beslissing is de initiatiefnemers in de literatuur op kritiek komen te staan. Vermeulen¹⁰⁵ greep in zijn artikel naar buitenlandse rechtsvormen. Hij gaf aan dat als het CAHR openbaar werd, er meer gebruik zal worden gemaakt van buitenlandse rechtsvormen, vanwege het toegankelijk worden van privacygevoelige informatie. Daarnaast zullen ook middelgrote en grote ondernemingen dan meer hun toevlucht zoeken in buitenlandse rechtsvormen. Vermeulen stipt dit in een ander

¹⁰⁵ Vermeulen, 2011

artikel¹⁰⁶ tevens aan. Ook Zaman¹⁰⁷ liet blijken geen voorstander te zijn van een openbaar register. Hij doelt in zijn artikel vooral op privacy en concurrentieoverwegingen.

Ook Verkerk gaf haar kritiek¹⁰⁸ over de conclusie uit de initiatiefnota, om de gegevens uit het CAHR openbaar te maken. In het artikel wordt gesteld dat de initiatiefnemers de keuze om de gegevens openbaar te maken om misbruik van BV's tegen te gaan, niet wordt onderbouwd. Ze geeft meer kritiek op de impactanalyse die is opgesteld door de KvK. Hier wordt aangegeven dat aandelenoverdrachten in het CAHR geregistreerd dienen te worden.¹⁰⁹ Volgens Verkerk schiet de KvK hier het doel voorbij, aangezien niet aan de orde komt dat aandeeloverdrachten niet openbaar zijn en onder de geheimhoudingsplicht van de notaris vallen. Daarnaast wordt onderschat wat de gevolgen zijn van de privacy van bijvoorbeeld aandeelhouders, indien bepaalde gegevens openbaar worden gemaakt middels het CAHR. Hierbij kan gedacht worden aan familiebedrijven, waarbij de aandelen worden ondergebracht bij een Stichting Administratiekantoor, welke als enig aandeelhouders wordt ingeschreven in het Handelsregister. De statuten kunnen bepalen dat certificaathouders vergaderrechten toegekend kunnen krijgen. Deze certificaathouders hebben geen wezenlijke invloed op het beleid van de vennootschap, maar worden wel ingeschreven in het aandeelhoudersregister. De vraag die hier door Verkerk gesteld wordt, is of het hier een aantasting van de privacy betreft, aangezien iedereen bij een openbaar register kan zien wie er een geldelijk belang heeft bij de vennootschap. Een besloten register ligt mijns inziens meer voor de hand uit het oogpunt van privacy en beveiliging.

3.9.2 Register beperkt toegankelijk

Minister Opstelten geeft in de concept MvT¹¹⁰ aan dat het CAHR niet openbaar toegankelijk zal worden. De inzage zal zich beperken tot overheidsdiensten in het kader van controle, toezicht en handhaving. De minister geeft aan dat het hier om de volgende overheidsdiensten gaat: Dienst Justis, Bureau Bibob, FIU, de Belastingdienst, bijzondere opsporingsdiensten, veiligheids- en inlichtingendiensten, politie en het Openbaar Ministerie. Daarnaast krijgt het notariaat tevens toegang tot het CAHR omdat hiermee de verplichte recherchewerkzaamheden gereduceerd kunnen worden. Daarnaast heeft ook de aandeelhouder recht op inzage in zijn eigen gegevens. Door het CAHR niet voor iedereen toegankelijk te maken, wordt de privacy gewaarborgd en de persoonlijke levenssfeer van

¹⁰⁶ Vermeulen, 2011 ZIFO

¹⁰⁷ Zaman 2011 ZIFO

¹⁰⁸ Verkerk, 2014,

¹⁰⁹ Te vinden op: <<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/09/24/impactanalyse-kvk-char>> geraadpleegd op 13 mei 2016, pagina 15

¹¹⁰ Kamerstukken II, 2012/13, 32 608, nr. 4

aandeelhouders beschermd. De keuze om het register maar toegankelijk te maken voor bepaalde groepen, kon ook op kritiek uit de literatuur rekenen.

Verkerk¹¹¹ geeft aan dat de nadelen van een openbaar register niet zomaar opgelost worden door een beperkte toegang van het CAHR in te voeren. Het is opmerkelijk te noemen dat, indien het CAHR beperkt toegankelijk wordt, dat de gegevens niet openbaar zijn voor de vennootschap zelf. Dit kan volgens Verkerk voor problemen zorgen indien er geen sprake is van tussenkomst van de notaris bij bijvoorbeeld overdracht van aandelen. Verkerk pleit voor de huidige scheiding tussen een niet-openbaar aandeelhoudersregister en een openbaar Handelsregister, met de positionering van het CAHR bij de KNB. Hier zullen de kosten beperkt worden gehouden en de privacy van ondernemers blijf gewaarborgd.

Er is veel kritiek gekomen op de beslissing om enkel en alleen het notariaat toegang te geven tot het CAHR. De wettelijke verplichtingen uit de Wwft aangaande het cliëntenonderzoek en de verplichting om een ongebruikelijke transactie te melden, is niet alleen van toepassing op de notaris. Er zijn nog andere instellingen die activiteiten verrichten waar een cliëntenonderzoek verplicht is.¹¹² Voor de notaris zullen deze verplichtingen vergemakkelijkt worden, door de invoering en toegang tot het CAHR. Voor de andere instellingen geldt dat ze genoeg moeten nemen met minder geschikte middelen. Deze instellingen kunnen gebruik maken van het (gebrekkige) aandeelhoudersregister, het Handelsregister, het bevragen van derden of het raadplegen van het internet. Volgens Renssen¹¹³ is er geen legitieme reden om alleen het notariaat als Wwft-instelling toegang te verlenen tot het CAHR. Alle beroepsgroepen hebben namelijk dezelfde Wwft-verplichtingen. De mening Minister Opstelten dat bijvoorbeeld de advocatuur geen toegang krijgt vanwege privacy redenen, is volgens Renssen geen gegronde reden, aangezien deze ook een wettelijke geheimhoudingsplicht heeft. Renssen oppert dan ook om het CAHR toegankelijk te maken voor Wwft-instellingen die onderworpen zijn aan de wettelijke geheimhoudingsplicht.

3.10 Conclusie

Op 4 maart 2011 is door de leden Recourt en Groot in initiatiefvoorstel ingediend voor de invoering van een CAHR. Door dit initiatiefvoorstel is besloten om een CAHR in te voeren. De ontwikkelingen van het voorstel zijn zo ver, dat het voorstel op 1 januari 2016 in werking had moeten treden. Minister Dijsselbloem heeft echter laten weten dat het CAHR aangehouden zal worden, totdat het verplichte UBO-register verder is ontwikkeld. Het doel van het CAHR is het vergroten van de transparantie en rechtszekerheid in het rechtsverkeer. De notaris zal

¹¹¹ Verkerk, 2014

¹¹² Artikel 1 Wwft

¹¹³ Renssen, 2014

meer handvaten krijgen om de verplichtingen uit de Wwft uit te kunnen oefenen. Er is veel kritiek gekomen op de beslissing om andere Wwft instellingen geen toegang te verlenen. Daarnaast ziet het CAHR op de uitvoering van toezicht, controle en handhaving door de overheid aangaande fraude.

In het CAHR zullen vooral identificerende gegevens van de vennootschap en de aandeelhouders opgenomen worden. Het doel is tevens om de poortwachtersrol van de notaris te vergroten. De kritiek is dat misbruikbestrijding een taak is voor de overheid. In de literatuur wordt aangegeven dat de overheid hiervoor voldoende middelen heeft, maar deze niet of niet effectief gebruikt. In dit opzicht zal het aandeelhoudersregister niet opgewaardeerd hoeven worden. De notaris zal door de komst van het CAHR haar Wwft-verplichtingen beter uit kunnen voeren. In de literatuur wordt gezegd dat de notaris geen CAHR nodig heeft om de Wwft verplichtingen uit te oefenen. Daarnaast bestaat er kritiek op het feit dat alleen de notaris, als Wwft instelling toegang krijgt tot het CAHR.

Het beheer van het CAHR zal bij de KvK komen te liggen, in het Handelsregister. De KNB heeft laten weten niet blij te zijn met deze keuze, omdat de notaris een grote rol speelt. Het is duidelijk dat het CAHR het beste aansluit bij de huidige werkwijze van het Handelsregister, aangezien hier nu al informatie beschikbaar is van vennootschappen en hun aandeelhouders.

Om de privacy van de aandeelhouders te beschermen, is gekozen voor een beperkt toegankelijk register. Alleen bepaalde instanties krijgen toegang tot het register in het kader van controle, toezicht en handhaving. Dit is mijns inziens een goede beslissing geweest.

Hoofdstuk 4: Het UBO-register

4.1 Inleiding

Op 20 mei 2015 is de Vierde anti-witwasrichtlijn¹¹⁴, opgesteld door het Europese Parlement en de Europese Raad, gepubliceerd. Deze richtlijn is op 25 juni 2015 in werking getreden. Het voorstel van de richtlijn geeft aan dat de voornaamste doelstellingen van deze richtlijn zijn: *“het versterken van de interne markt door het verminderen van complexiteit over de grenzen heen, het beveiligen van de belangen van de samenleving tegen criminaliteit en terroristische daden, het beveiligen van de economische welvaart van de Europese Unie door te zorgen voor een efficiënte zakelijke omgeving en het bijdragen tot financiële stabiliteit door het beschermen van de soliditeit, de behoorlijke werking en de integriteit van het financiële stelsel.”*¹¹⁵

Lidstaten dienen uiterlijk op 26 juni 2017 te voldoen aan de eisen om het witwassen en financieren van terrorisme tegen te gaan, zoals deze in de richtlijn staan. Deze regelingen zullen geïmplementeerd worden in de Wwft. Op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn zal een UBO-register opgesteld moeten worden, welke in dit hoofdstuk besproken wordt. Op 5 juli 2016 is er nog een concept MvT bij implementatiewet Vierde anti-witwasrichtlijn gepubliceerd.¹¹⁶ Hierin staat beschreven hoe de regelingen uit de Vierde anti-witwasrichtlijn geïmplementeerd zullen worden in de Wwft. Ook zullen de verschillen met het CAHR aangestipt worden in dit hoofdstuk.

4.2 Aanleiding en doelstelling tot het invoeren van het UBO-register

4.2.1 Aanleiding

De aanleiding tot het opstellen van de Vierde anti-witwasrichtlijn is gelegen in de aanzienlijke problemen die het witwassen van geld, terrorismefinanciering en de georganiseerde misdaad met zich meebrengen. Er is doelgerichte preventie nodig ten aanzien van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering. Veel van de regelingen aangaande preventie zijn reeds opgenomen in de Wwft.

In 1989 is er een intergouvernementele organisatie opgericht die zich richt op internationale bestrijding van witwassen en sinds 2001 richt deze organisatie zich ook op het bestrijden van terrorismefinanciering. De organisatie is: “De Financial Action Task Force on money laundering” (verder genoemd: FATF).¹¹⁷ De FATF heeft 40 aanbevelingen opgesteld

¹¹⁴ “Richtlijn inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie.” Oftewel: richtlijn 2015/849

¹¹⁵ COM (13) 25 final

¹¹⁶ Richtlijn, 2015/849/EC

¹¹⁷ <https://www.fiu-nederland.nl/nl/over-fiu/internationale-samenwerking/fatf>

welke landen dienen te implementeren in de nationale wet- en regelgeving. Deze aanbevelingen zijn in 1990 opgesteld en in 2012 herzien. Deze aanbevelingen zien op verbetering van de nationale rechtsstelsels inzake de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.¹¹⁸ De aanbevelingen die opgesteld zijn door de FATF, zijn door de Europese Unie overgenomen in de Derde anti-witwasrichtlijn¹¹⁹, welke Nederland heeft geïmplementeerd in de Wwft. De aanbevelingen die de FATF heeft vastgesteld in 2012 zijn de aanleiding om de Vierde anti-witwasrichtlijn op te stellen, waar het UBO-register in is gelegen. De invoering van het UBO-register heeft als aanleiding dat er een noodzaak bestaat voor nauwkeurige en volledige informatie of de uiteindelijke begunstigde, wat een bepalende factor is bij het opsporen van criminelen. De Vierde anti-witwasrichtlijn zegt dat de lidstaten dienen te zorgen voor een centraal register, welke buiten de vennootschap is gelegen. Hoe dit register in elkaar zit, zal verder in dit hoofdstuk behandeld worden.

De Vierde anti-witwasrichtlijn zorgt voor een wijziging van een verordening en de intrekking van twee huidige richtlijnen. De verordening betreffende otc-derivaten, centrale tegenpartijen en transactieregisters wordt gewijzigd.¹²⁰ Daarnaast wordt de derde anti-witwas richtlijn¹²¹ en de richtlijn tot vaststelling van de uitvoeringsmaatregelen van de derde anti-witwas richtlijn¹²² ingetrokken. De derde anti-witwas richtlijn maakt plaats voor de nieuwe regelingen uit de Vierde anti-witwasrichtlijn.

4.2.2 Doelstelling UBO-register

Het doel van de EU om een UBO-register op te stellen, is gelegen in de transparantie en om misbruik van juridische entiteiten tegen te gaan. De lidstaten kunnen gebruikmaken van het register waar de informatie van betreffende uiteindelijke begunstigden wordt bijgehouden. Hierdoor dient het gemakkelijker te worden om te achterhalen of er criminele activiteiten gaande zijn. De UBO zal vastgesteld worden, zodat Wwft instellingen hun wettelijke taken gemakkelijker uit kunnen voeren.

Op grond van de richtlijn, dienen de lidstaten uiterlijk op 26 juni 2017 de maatregelen die beschreven zijn, te hebben toegepast. Op uiterlijk die datum, dient het UBO-register in werking te zijn in Nederland. De verplichting om een UBO-register op te stellen is vastgesteld in artikel 30 van de Vierde anti-witwasrichtlijn, waarin ook bepaalde minimumeisen aangaande het register zijn uitgewerkt.

¹¹⁸ <http://www.toezicht.dnb.nl/2/50-202292.jsp#>

¹¹⁹ Richtlijn 2015/849

¹²⁰ Verordening 648/2012

¹²¹ Richtlijn 2005/60/EG

¹²² Richtlijn 2006/70/EG

4.2.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister

De doelstelling van beide registers komt op hetzelfde neer, namelijk: het tegengaan van misbruik door middel van rechtspersonen met het oog op witwassen en terrorismefinanciering. De bepalingen uit de Vierde anti-witwasrichtlijn zullen geïmplementeerd worden in de Wwft. Om het gebruik van het UBO-register zo effectief mogelijk te maken, dient er veel aandacht besteed te worden aan de implementatie. Ook bij het CAHR spelen deze wettelijke verplichtingen een grote rol. Het gebruik van de registers zelf verschillen van elkaar. Het CAHR ziet erop dat de informatie op één centrale plaats wordt verzameld omwille toezicht en opsporing. Het UBO-register wordt gebruikt om de UBO vast te stellen, zodat het cliëntenonderzoek voor Wwft-instellingen vereenvoudigd wordt. De vraag die hier gesteld kan worden is, of het gebruik in zoverre van elkaar verschillen, dat het nodig is hier twee registers voor op te stellen. De overkoepelende doelstelling van beide registers komt overeen. Het gebruik van de registers zal verschillen, maar er is geen reden om hiervoor twee verschillende registers op te stellen. De opsporingsinstellingen krijgen namelijk toegang tot beide registers. Dit strookt niet met de informatie uit hoofdstuk 3. Hierin werd gesteld dat de informatie voor de opsporingsinstellingen verspreid beschikbaar is, waardoor het uitvoeren van hun taken niet effectief is. Hierdoor is er gekozen om het CAHR op te stellen. Indien beide registers ingesteld worden, dienen de opsporingsdiensten alsnog hun informatie te vergaren via verschillende kanalen.

4.3 Uiteindelijk belanghebbende

4.3.1 Begrip UBO

Met betrekking tot de inhoud van het UBO-register, is het van belang uit te leggen wat “UBO” precies betekent en hoe deze betekenis tot stand is gekomen. UBO is een afkorting van: “Ultimate Beneficial Owner”. Deze definitie is vastgesteld door de FATF en vastgelegd in de derde anti-witwas richtlijn. De definitie die hier gebruikt wordt is:

“Uiteindelijk begunstigde: de natuurlijke perso(o)n(en) die de uiteindelijke eigenaar is (zijn) van of het zeggenschap heeft (hebben) over de cliënt en/of de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht.”¹²³

In Nederland wordt de UBO ook wel aangeduid als uiteindelijk belanghebbende of uiteindelijk begunstigde. Deze uiteindelijk belanghebbende is altijd een natuurlijk persoon. Omdat de derde anti-witwas richtlijn in Nederland geïmplementeerd is in de Wwft, staat hier de definitie van een uiteindelijk belanghebbende beschreven, welke gebruikt wordt in Nederland.¹²⁴ Een UBO is een natuurlijk persoon die een belang houdt van meer dan 25

¹²³ Artikel 3 lid 6 Vierde anti-witwasrichtlijn

¹²⁴ Artikel 1 lid 1 onder f Wwft

procent in het kapitaal van een cliënt; meer dan 25 procent van de stemrechten kan uitoefenen in de AVA; een begunstigde van 25 procent of meer van het vermogen van een cliënt of een trust of een bijzondere zeggenschap heeft over 25 procent of meer van het vermogen. Er wordt in de slotparagraaf nog een uitzondering gemaakt, wanneer er geen sprake is van een UBO. Dit is het indien de rechtspersoon een beursnotering heeft in de EU en voldoet aan de openbaarmakingsvereisten of voldoet aan voorschriften van een internationale organisatie, die gelijkwaardig zijn aan de openbaarmakingseisen van de EU.¹²⁵

4.3.2 Vaststellen UBO Wwft instellingen

De uiteindelijk belanghebbende is een begrip welke centraal staat bij het cliëntenonderzoek van Wwft instellingen uit artikel 3 Wwft. De UBO achter een instelling dient geïdentificeerd te worden. De vaststelling van deze identiteit kan lastig zijn. Een instelling kan ervoor kiezen om een cliënt hierover een verklaring af te laten leggen.¹²⁶ Met een dergelijk vereenvoudigd onderzoek kan niet altijd worden volstaan. In het geval dat de UBO niet geïdentificeerd kan worden, dient de instelling gebruik te maken van andere mogelijkheden om aan de vereisten van het cliëntenonderzoek te voldoen. Er wordt hier een onderscheid gemaakt te worden tussen het identificeren en het verifiëren van een UBO. Het identificeren ziet op het laten opgeven van de identiteit van de betrokkene door het vragen naar en het opnemen van de identiteitsgegevens. Hier kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden van een paspoort, maar dit is niet noodzakelijk bij de identificatie. Bij de verifiëren van de identiteit wordt vastgesteld of de opgegeven identiteit bij het identificeren overeenkomst met de werkelijke identiteit. Er zal een ministeriële regeling opgesteld worden, waarin documenten, inlichtingen of gegevens worden opgenomen. Op basis van deze richtlijn in de ministeriële regeling kan worden voldaan aan de verplichting tot verificatie van de identiteit.¹²⁷ Het vaststellen van de identiteit zal het voor Wwft instellen tevens gemakkelijker maken om te kunnen oordelen of er sprake is van een ongebruikelijke transactie, welke ze verplicht zijn te melden volgen de Wet MOT.

De Vierde anti-witwasrichtlijn geeft in artikel 30 lid 8 aan, dat meldingsplichtige entiteiten, aangaande het voldoen aan het cliëntenonderzoek, niet voldoende hebben aan de informatie die in het UBO-register wordt opgenomen. Ze zullen extra onderzoek moeten doen om aan hun Wwft verplichtingen te voldoen. Naar mijn mening is deze keuze niet in lijn met het doel van het register. Het verkrijgen en bijhouden van de informatie in het UBO-register zou het cliëntenonderzoek voor Wwft-instellingen moeten vereenvoudigen. Het doel van het UBO-register wordt mijns inziens niet nagestreefd als de Wwft-instellingen niet alleen de

¹²⁵ Artikel 1 lid 1 onder f sub 5 Wwft

¹²⁶ Morra, 2011

¹²⁷ Kamerstukken 2007/08 31237, nr. 6

informatie uit het UBO-register mogen gebruiken. Toezicht en opsporing wordt niet gemakkelijker voor deze instellingen, waardoor het waarschijnlijk is dat er nog steeds veel fraude gepleegd wordt.

4.3.3 Entiteiten uit Vierde anti-witwasrichtlijn

De Vierde anti-witwasrichtlijn geeft aan dat er twee entiteiten onderscheiden dienen te worden aangaande het UBO-register. Deze staan beschreven in artikel 30 en 31 van deze richtlijn. Artikel 30 ziet op: *“binnen het grondgebied van de lidstaten opgerichte vennootschappen en andere juridische entiteiten”*. Deze entiteiten die genoemd zijn in artikel 30, komen in grote lijn overeen met de entiteiten die in Nederland zijn opgenomen in de Handelsregisterwet 2007 (verder genoemd: Hrgw). Deze entiteiten staan beschreven in artikel 6 Hrgw.¹²⁸ Het is duidelijk dat deze “andere juridische entiteiten” een zeer ruim begrip is, waardoor veel entiteiten onder de regeling van de Vierde anti-witwasrichtlijn valt. Artikel 31 van de Vierde anti-witwasrichtlijn geeft een regeling voor entiteiten als een trust of soortgelijke juridische constructies. Hier wordt in hoofdstuk 5 verder op ingegaan.

4.4 Gegevens in het UBO-register

4.4.1 Minimum informatie

Ten aanzien van de gegevens die opgenomen dienen te worden in het UBO-register, is het van belang dat het cliëntenonderzoek dat gedaan dient te worden door de Wwft instellingen, vergemakkelijkt wordt. De Vierde anti-witwasrichtlijn geeft eisen waaraan een lidstaat minimaal aan dient te voldoen. Op 10 februari 2016 heeft de minister van Financiën een Kamerbrief¹²⁹ geschreven waarin de contouren van het UBO-register duidelijk zijn geworden. Hierin is ook aangegeven welke gegevens opgenomen zullen worden in het UBO-register. Gezien de toegankelijkheid van het register en de minimeisen uit de richtlijn, zal aan een ieder toegang gegeven worden aan de volgende gegevens van de UBO:

- Naam;
- Geboortemaand;
- Geboortjaar;
- Nationaliteit;
- Woonstaat;
- Aard en omvang van het door de UBO gehouden economisch belang.

¹²⁸ Het artikel geeft aan dat deze entiteiten zijn: de BV, de NV, stichting, vereniging, rederij, maatschap, vof, commanditaire vennootschap, coöperatie, kerkgenootschap, vereniging van eigenaars, onderlinge waarborg maatschappij, overige privaatrechtelijke rechtspersonen, Europees economisch samenwerkingsverband, Europese naamloze vennootschap, Europese coöperatieve vennootschap, buitenlandse rechtsvorm.

¹²⁹ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

Dit is de minimale informatie die in het UBO-register dient te staan op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn. Deze informatie zal voor iedereen raadpleegbaar zijn. Hier is veel kritiek op gekomen, waar verder in dit hoofdstuk aandacht aan wordt besteed.

4.4.2 Aanvullende informatie

In de Kamerbrief wordt gezegd dat het noodzakelijk geacht wordt, dat bepaalde autoriteiten toegang moeten hebben tot informatie die relevant is, in het kader van de uitoefening van hun werkzaamheden. Hieronder valt de FIU en specifiek aangewezen autoriteiten. Welke autoriteiten hier precies bedoeld worden is niet bekend. Het is zeer waarschijnlijk dat dit ziet op dezelfde autoriteiten als bij het CAHR, aangezien het ziet op autoriteiten die informatie nodig hebben in het kader van toezicht en opsporing. Deze extra informatie die wordt opgenomen en beperkt toegankelijk is ziet op de volgende onderdelen:

- Geboortedag, -plaats en -land;
- Adres;
- Zo mogelijk BSN en/of buitenlands identificatienummer (TIN);
- Aard, nummer en datum en plaats van uitgifte van het document met behulp waarvan de identiteit is geverifieerd of een kopie van dat document;
- Documentatie waarmee wordt onderbouwd waarom een persoon de status van UBO heeft en de omvang van het daarbij horende (economisch) belang.

De wettelijke verplichtingen uit de Wwft zouden door de komst van het UBO-register, gemakkelijker uitgevoerd kunnen worden door de Wwft instellingen. De Wwft instellingen krijgen in Nederland alleen toegang tot het algemene deel van het register. Eerder in dit hoofdstuk is al aangegeven dat de instellingen bij het cliëntenonderzoek niet alleen gebruik mogen maken van de informatie uit het UBO-register. Er is een Kamervraag¹³⁰ gesteld aangaande de toegang voor Wwft instellingen. De vraag is waarom de Wwft instellingen geen toegang hebben tot het besloten deel van het register, terwijl ze verplicht zijn om uit te zoeken wie de UBO is, op straffe van de sanctieregelgeving. Artikel 59 lid 1 van de Vierde anti-witwasrichtlijn geeft aan dat er sancties opgelegd kunnen worden bij inbreuk op de verplichtingen.¹³¹ Lid 2 van dit artikel geeft aan welke sancties er minimaal opgelegd dienen te worden bij inbreuk op de verplichtingen.¹³² Deze bepalingen zullen, voor zover ze al niet

¹³⁰ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹³¹ Artikel 59 lid 1 geeft aan dat deze verplichtingen zijn: a) het cliëntenonderzoek, b) melding van verdachte transacties, c) het bewaren van bewijsstukken en d) interne controles.

¹³² Deze sancties zijn: a) publieke verklaring met vermelding identiteit en de aard van de inbreuk, b) een bevel om het gedrag te staken en niet te herhalen, c) een tijdelijk verbod voor verantwoordelijken om managementfuncties bij meldingsplichtige entiteiten uit te oefenen en d) een administratieve geldboete. De sancties kunnen worden opgelegd door de toezichthouders, De AFM en DNB.

opgenomen zijn, worden geïmplementeerd in de Wwft. Het feit dat meldingsplichtige instellingen het cliëntenonderzoek niet alleen mogen baseren op de inhoud van het UBO-register, is de reden dat ze alleen toegang hebben tot de minimuminformatie. Dit staat lijnrecht tegenover het doel om de wettelijke verplichtingen van Wwft instellingen gemakkelijker te maken. Het zou in dit geval logisch zijn om de Wwft instellingen tevens toegang te verschaffen tot het aanvullende deel van het UBO-register.

4.4.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister

Er bestaat een verschil tussen het UBO-register en het CAHR ten aanzien van gegevens van welke natuurlijk personen en rechtspersonen opgenomen dienen te worden. De gegevens bij het CAHR zijn beperkt tot BV's, niet-beursgenoteerde NV's, SE's en SCE's met hun zetel in Nederland. De vaststelling van de UBO geldt voor alle rechtspersonen, personenvennootschappen en andere juridische entiteiten. Het toepassingsgebied van het UBO-register zal derhalve veel groter zijn dan die van het CAHR. Daarnaast ziet de informatie in het CAHR alleen op identificerende gegevens van de aandeelhouders. Het CAHR zal niet duidelijk maken hoe groot het belang van een bepaalde aandeelhouder is. Bij het CAHR gaat het vooral om identificerende gegevens van de rechtspersoon en de aandeelhouders alsmede informatie over de aandelenverkrijging en het aandelenbezit. Bij het UBO-register worden de identificerende gegevens van de UBO opgenomen, dus de natuurlijke persoon. Het CAHR zal niet automatisch inzage geven wie als UBO gekwalificeerd kan worden. In het CAHR worden namelijk alle aandeelhouders geregistreerd. De grootte van het belang van de aandeelhouder in de vennootschap is hier niet van belang.

De gegevens die opgenomen dienen te worden, verschillen van elkaar. De vraag die hier opkomt, is in hoeverre er twee registers ontwikkeld dienen te worden. Als namelijk de informatie van een UBO bekend is, betekent dit dat dit ook al een gedeelte is van de informatie die in het CAHR wordt opgenomen. Bij het CAHR kan alleen een UBO niet gekwalificeerd worden, omdat de grootte van het belang van de aandeelhouder niet noodzakelijk is voor registratie. De gegevens die opgenomen worden komen deels overeen, wat ervoor kan zorgen dat er dubbele informatie in de registers komt te staan. Deze informatie dient dan twee keer verwerkt te worden. Het is gezien de kosten en het werk mijns inziens van belang om te onderzoeken of deze informatie niet in één register opgenomen kan worden.

4.5 Aanleveren gegevens UBO-register

4.5.1 Verplichting

De verplichting om gegevens aan te leveren voor het UBO-register ligt bij de vennootschappen en andere entiteiten. Naast de basisgegevens overeenkomstig de wet moet er adequate,

accurate en actuele informatie ter beschikking gesteld worden.¹³³ Er is voor gekozen om het UBO-register niet geheel op zelfrapportage te laten steunen. Er zijn twee bronnen die gebruikt kunnen worden voor correctie van de informatie die aangeleverd wordt door de vennootschap.

1. meldingsplichtige instellingen krijgen de plicht opgelegd om 'verschillen' met het UBO-register door te geven aan de beheerder van het register;
2. autoriteiten die een rol hebben in het kader van het tegengaan van witwassen, financieren van terrorisme of andere vormen van financieel economische criminaliteit, krijgen, afhankelijk van hun rol, een recht of verplichting om afwijkende gegevens door te geven.¹³⁴

Indien er gerede twijfel bestaat over de juistheid van de gegevens in het UBO-register, beslist de beheerder, de KvK, welke informatie in het UBO-register komt te staan. De beheerder dient de gegevens van de UBO op volledigheid te controleren bij het aanleveren. Hier zal de terugmeldplicht van bovenstaande bronnen niet vaak ingezet moeten worden, volgens de minister van Financiën.¹³⁵

4.5.2 Sancties

Er is een Kamervraag¹³⁶ gesteld wat de sanctie voor de vennootschap is, indien deze niet voldoet aan de verplichting om de informatie aan te leveren en wie hierop toezicht houdt. De beheerder, KvK, houdt toezicht op de registratie van de gegevens in het UBO-register. Het niet, niet juist, niet volledig of niet tijdig registreren van de UBO-informatie zal gezien worden als een economisch delict op grond van de WED en zal ook hierin gesanctioneerd worden. De minister van Financiën geeft aan dat bij sanctionering zoveel mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de sanctionering die wordt opgelegd als artikel 47 Hrgw¹³⁷ wordt overtreden.

4.5.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister

Bij het UBO-register ligt de verplichting tot het aanleveren van informatie bij de vennootschap. Voor zover de informatie voortvloeit uit notariële akten, is bij het CAHR de notaris verplicht om deze gegevens aan te leveren voor het CAHR. Indien de notaris niet voldoet aan deze verplichting is er, net als bij het UBO-register, sprake van een economisch delict op grond van de WED. Daarnaast is er bij het CAHR sprake van een gefaseerde invoering van de gegevens. De gegevens die nu ter beschikking staan voor opsporingsdiensten, worden gekoppeld

¹³³ Vierde anti-witwasrichtlijn onder 14 en artikel 30 lid 1

¹³⁴ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

¹³⁵ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹³⁶ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹³⁷ Artikel 47: "het is verboden te handelen in strijd met dan wel niet te voldoen aan een bij of krachtens deze wet gestelde verplichting tot het doen van een opgave ter inschrijving in het Handelsregister."

waardoor deze informatie wordt opgenomen. De vennootschap heeft tot op heden nog geen verplichting om gegevens aan te leveren voor het CAHR. Dit is een verschil met het UBO-register. Het is de vraag of het CAHR wel volledig zal zijn, omdat niet alle informatie bij de notaris en opsporingsdiensten terecht komt. Het zal daarom verstandig zijn om de vennootschap ook informatie te laten aanleveren. Indien er één register wordt opgesteld, kan alle informatie die tevens van de notaris en opsporingsdiensten afkomt, in één register worden geplaatst. Dit zal zorgen voor een accuraat en actueel register met de meest volledige informatie. Indien er namelijk twee registers worden ingevoerd, is de kans groot dat er sprake kan zijn van een onvolledig register.

4.6 Beheer UBO-register

4.6.1 KvK

De beheerder van het UBO-register moest een organisatie zijn met een publieke rol, aangezien het opzetten van het UBO-register een publieke verplichting is, voortvloeiend uit een Europese richtlijn. Daarnaast is het van belang dat er met zorg wordt omgegaan met de informatie, vanwege de privacy. Uit drie kandidaten¹³⁸ is uiteindelijk alleen de KvK een geïnteresseerde gebleken om het register te beheren. In de Kamerbrief wordt aangegeven dat er duidelijke overeenkomsten zijn tussen het Handelsregister en het UBO-register. Dit ziet onder meer op de mate van toegang, de betrokken juridische entiteiten en het feit dat bij beide register de juridische entiteiten de eigen informatie aanleveren. De handelsregisterinformatie en de UBO-informatie zal dan op één plek beschikbaar zijn, wat de toegankelijkheid vergemakkelijkt.

4.6.2 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister

Het beheer van het UBO-register zal dus naar verwachting in dezelfde handen komen te liggen als het beheer van het CAHR. De vraag is in hoeverre het efficiënt werkt dat de KvK beide registers beheert, terwijl beweerd wordt dat de registers zo verschillend zijn. Daarnaast kan deze keuze ervoor zorgen dat het hoge kosten met zich meebrengt om twee verschillende register te implementeren bij de KvK en te laten beheren door de KvK. Het ministerie van Financiën heeft aangegeven dat gelijktijdige ontwikkeling van het CAHR en het UBO-register kan leiden tot knelpunten in de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid.¹³⁹ Hier is een terechte Kamervraag over gesteld. Hierop is gereageerd door aan te geven dat het tegelijk ontwikkelen van beide registers zal zorgen voor capaciteitsproblemen. Beide registers worden namelijk ondergebracht bij de KvK, waardoor er een beroep gedaan moet worden op dezelfde

¹³⁸ Op grond van de Kamervragen is duidelijk geworden dat de AFM en de Belastingdienst de andere kandidaten waren.

¹³⁹ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

capaciteiten.¹⁴⁰ Hier kunnen vraagtekens bij gezet worden. Het was namelijk ook een mogelijkheid om het CAHR bij een andere instantie onder te brengen. Het is ook maar de vraag of de KvK voldoende capaciteiten heeft om twee registers onder te brengen. Hier is op dit moment nog geen duidelijkheid over. In dit geval kan geconcludeerd worden dat er beter één register opgesteld kan worden, die op één tijdstip geïmplementeerd wordt bij de KvK.

4.7 Toegankelijkheid register

4.7.1 Toegang tot het register

De Vierde anti-witwasrichtlijn beschrijft twee mogelijkheden inzake de toegankelijkheid van het UBO-register. Ten eerste wordt de mogelijkheid gegeven tot een openbaar register, die dus toegankelijk is voor iedereen.¹⁴¹ Daarnaast kan ook een centraal register worden opgesteld, waarvan de informatie in alle gevallen toegankelijk dient te zijn voor:

- De bevoegde autoriteiten en de FIE's¹⁴², zonder enige beperking;
- De meldingsplichtige entiteiten, in het kader van het cliëntenonderzoek overeenkomstig hoofdstuk II;
- Alle personen of organisaties die een legitiem belang kunnen aantonen.¹⁴³

Zoals al aangegeven, zijn dit minimumeisen vanuit de Europese Unie. Het is dus voor lidstaten niet mogelijk om het register beperkter toegankelijk te maken. In de Kamerbrief¹⁴⁴ is door de minister aangegeven dat Nederland ervoor kiest om het UBO-register in te stellen als een openbaar register. Een UBO-register met toegang voor bovenstaande drie categorieën zou slecht controleerbaar en uitvoerbaar zijn. Daarnaast zal het hoge lasten met zich meebrengen voor de beheerder en de gebruikers van het register. Deze beslissing kon op veel kritiek rekenen, vooral in verband met de privacy van de UBO.

4.7.2 Privacy

De keuze om het UBO-register als een openbaar register in te stellen, toegankelijk voor iedereen, roept de vraag op in hoeverre de privacy van de UBO, gewaarborgd kan worden. Privacy is een grondrecht en staat dan ook weergegeven in de Grondwet.¹⁴⁵ Het artikel ziet op de eerbieding en bescherming van de persoonlijk levenssfeer. In dit kader is vooral lid 2 van belang welke aangeeft: *“De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens”*. Een soortgelijk artikel

¹⁴⁰ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹⁴¹ Artikel 30 lid 3 Vierde anti-witwasrichtlijn

¹⁴² FIE: financiële-inlichtingseenheden

¹⁴³ Artikel 30 lid 5 Vierde anti-witwasrichtlijn

¹⁴⁴ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

¹⁴⁵ Artikel 10 Grondwet

is tevens opgenomen in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.¹⁴⁶ Dit artikel ziet op het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Deze rechten dienen te allen tijde geëerbiedigd te worden. De belangrijkste lagere regelgeving in Nederland aangaande de verwerking van persoonsgegevens is de Wet bescherming persoonsgegevens (verder genoemd: Wbp). De Wbp geeft aan dat persoonsgegevens alleen in overeenstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze mogen worden verwerkt.¹⁴⁷ Artikel 8 Wbp geeft een aantal voorwaarden aan. Persoonsgegevens mogen slechts verwerkt worden, indien aan deze voorwaarden wordt voldaan. Indien niet wordt voldaan aan de bepalingen uit de Wbp, kunnen er sancties opgelegd worden door het College bescherming persoonsgegevens, zoals bestuursdwang of een bestuurlijke boete. Daarnaast kunnen er ook strafrechtelijke sancties worden opgelegd bij overtreding.¹⁴⁸ Het is van belang dat de privacy van aandeelhouders wordt beschermd bij registratie in het UBO-register om sancties te voorkomen.

Het is bekend dat er risico's verbonden zijn aan een openbaar UBO-register. Artikel 30 lid 5 van de Vierde anti-witwasrichtlijn geeft aan dat er privacywaarborgen gekoppeld kunnen worden aan het register. Nederland maakt dan ook gebruik van vier privacywaarborgen, zoals aangegeven in de Kamerbrief. Hier is de bescherming van de privacy en persoonlijke levenssfeer van de UBO van belang. Deze privacywaarborgen zijn:

- a) iedere gebruiker zal worden geregistreerd;
- b) er zal een vergoeding gevraagd worden voor inzage;
- c) gebruikers anders dan specifiek aangewezen autoriteiten en dan de FIU-NL krijgen inzage in een beperkte set gegevens¹⁴⁹ over de UBO voor gebruikers; en
- d) bij een risico op bijvoorbeeld kidnapping, chantage, geweld of intimidatie wordt steeds per individueel geval een nauwkeurige beoordeling gemaakt van de risico's en wordt bezien of (bepaalde) UBO-informatie kan worden afgeschermd.

De overheid houdt rekening met de gegevensbescherming van de UBO. Er wordt aangegeven dat aansluiting gezocht zal worden bij bestaande regimes voor gegevensafscherming.¹⁵⁰ Hierbij wordt artikel 23 Hrgw genoemd, waarin staat dat beperkingen opgelegd kunnen worden aangaande de openbaarmaking van gegevens die in het Handelsregister staan opgenomen.

De vraag is of deze privacywaarborgen ervoor kunnen zorgen dat bepaalde informatie ook echt gewaarborgd blijft en er geen sprake is van inbreuk in de privacy en persoonlijke levenssfeer van de UBO. Er bestaat grote kritiek op een openbaar register, vooral uit het oogpunt van familiebedrijven met betrekking tot chantage en kidnapping. VNO-NCW en MKB-

¹⁴⁶ Artikel 8 Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

¹⁴⁷ Artikel 6 Wbp

¹⁴⁸ Artikel 65, 66 en 75 Wbp

¹⁴⁹ Welke gegevens hier bedoeld worden, zijn besproken in paragraaf 4.1 van dit hoofdstuk. Dit zijn de minimumgegevens die in het register moeten staan, zoals aangegeven in de Vierde anti-witwasrichtlijn.

¹⁵⁰ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

Nederland hebben op 9 juni 2015 een brief¹⁵¹ geschreven aan de minister van Economische Zaken en Veiligheid en Justitie. In deze brief vragen ze om terughoudendheid bij de implementatie van het UBO-register en gebruik te maken van de opties die de Vierde anti-witwasrichtlijn biedt. Familiebedrijven overwegen een vestiging in het buitenland, wat voorkomen dient te worden, omdat ze volgens VNO-NCW van groot belang voor de Nederlandse economie zijn. Familiebedrijven vrezen aantasting van hun privacy indien grootaandeelhouders verplicht ingeschreven dienen te worden in een openbaar register. Familiebedrijven kunnen namelijk niet meer volstaan met de openbaarmaking van een stichting administratiekantoor, welke vaak de aandelen houdt van het bedrijf. Iedereen met een belang van 25 procent of meer dient geregistreerd te worden.¹⁵² Er is tevens een motie ingediend op 17 mei 2016, waarin gepleit wordt om het UBO-register niet voor iedereen openbaar te maken, maar te kiezen voor de variant uit de richtlijn met toegang voor verschillende categorieën.¹⁵³ Tot op heden is door het ministerie geen actie ondernomen en zal het register zeer waarschijnlijk openbaar toegankelijk blijven.

Wondolleck geeft in zijn artikel¹⁵⁴ aan dat de privacywaarborg aangaande de vergoeding die gevraagd wordt voor inzage, geen daadwerkelijke privacywaarborg zal zijn. Hij onderbouwt dit met artikel 30 lid 5 Vierde anti-witwasrichtlijn, waarin aangegeven wordt dat de vergoeding de daaraan verbonden administratiekosten niet mag overschrijden. Daarnaast vraagt Wollendeck zich af of er met de voorgestelde privacywaarborgen voldoende balans gevonden is tussen de openbaarheid van informatie over de UBO enerzijds en de privacybelangen anderzijds, vooral met het oog op familiebedrijven. Ook Hoppenreijts¹⁵⁵ heeft zijn bedenkingen bij een openbaar UBO-register. Hij geeft aan dat gewone burgers informatie op kunnen zoeken. Daarnaast zal de informatie voor journalisten een goede bron zijn voor publicaties, zoals de 'Panama Papers'. Een openbaar register is zeker niet gewenst.

Het mag duidelijk zijn dat de privacy van grootaandeelhouders in het geding gaat komen met de komst van een openbaar UBO-register. De enige reden die gegeven is voor een openbaar register is dat een beperkter toegankelijk register zorgt voor slechts uitvoerbaarheid en hoge kosten. Het UBO-register zal zorgen voor meer transparantie, maar de balans met privacy is hierin nog niet gevonden. Het zou mijns inziens beter zijn om een beperkt toegankelijk UBO-register te implementeren.

¹⁵¹ Te vinden op: < <https://www.vno-ncw.nl/brieven-en-commentaren/brief-over-implementatie-4e-anti-witwasrichtlijn> >

¹⁵² H. Maarsen, 2016

¹⁵³ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 14

¹⁵⁴ Wondolleck, 2016

¹⁵⁵ Hoppenreijts, 2016

4.7.3 Vergelijking Centraal Aandeelhoudersregister

Wat opmerkelijk te noemen is, is dat bij het UBO-register gekozen is voor openbare toegankelijkheid, terwijl het CAHR omwille van de privacy slechts beperkt toegankelijk zal worden. Bij het UBO-register is er onrust ontstaan over de openbare toegankelijkheid van een deel van het UBO-register.

In het verslag van de Kamervragen¹⁵⁶ naar aanleiding van de brief aangaande de contouren van het UBO-register¹⁵⁷ wordt mijns inziens terecht ingegaan op de beslissing om het register openbaar te maken. Hier wordt aangegeven dat de reden is dat het UBO-register openbaar wordt, omdat een niet openbaar register slecht controleerbaar en uitvoerbaar is en het brengt hoge lasten met zich mee voor de beheerder van het register en de gebruikers. Het is opmerkelijk dat het UBO-register aangaande de minimumgegevens openbaar is en voor de verdere gegevens de toegang wel beperkt is. Als het tweede deel beperkt kan worden, zou dit ook mogelijk moeten zijn voor de minimumgegevens. Het antwoord op deze Kamervraag is, dat bij het Handelsregister een deel van de informatie toegankelijk is voor bepaalde autoriteiten. Omdat de groep die toegang heeft heel precies is vastgelegd is dit goed controleerbaar en uitvoerbaar. Iets wat bij een beperkt toegankelijk register niet zal zijn gezien de restcategorie¹⁵⁸, waar een hele grote groep onder zal vallen, waardoor het minder bewerkelijk zal zijn om het register openbaar te maken. Het is moeilijk om iedere aanvraag om het UBO-register in te zien te controleren, indien het register beperkt toegankelijk is aan de hand van de groepen uit de richtlijn.

Naar mijn mening wordt het doel voorbij geschoten met de reden waarom het UBO-register openbaar toegankelijk zal worden. Een reden waarom het CAHR wel beperkt toegankelijk kan zijn en het UBO-register niet, wordt niet gegeven, terwijl de impact van het UBO-register veel groter is. De beide registers zullen ondergebracht worden bij de KvK waardoor het naar mijn mening opmerkelijk is dat beide registers afwijken ten aanzien van de toegankelijkheid. Het is dan ook verdedigbaar om het register beperkt toegankelijk te maken omwille van privacy. Er wordt ook niet met succes aangegeven waarom het CAHR wel beperkt toegankelijk kan zijn, evenals de aanvullende eisen uit de richtlijn en de minimeisen niet. De vraag is ook in hoeverre de privacywaarborgen nageleefd kunnen worden. Dit zal alleen de praktijk uit kunnen wijzen als het UBO-register is ingevoerd. Het is zaak dat onderzocht wordt of het niet mogelijk is het UBO-register beperkt toegankelijk te maken. Bij het CAHR is

¹⁵⁶ Kamerstukken II 2015/16 31 477, nr. 12

¹⁵⁷ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

¹⁵⁸ De restcategorie zoals ook genoemd in de Vierde anti-witwasrichtlijn: "alle personen of organisaties die een legitiem belang kunnen hebben." Het is tot op heden niet duidelijk wat er nu precies onder een legitiem belang valt.

namelijk ook gekozen voor een beperkt toegankelijk register om de privacy van aandeelhouders te kunnen waarborgen.

4.8 Het Centraal Aandeelhoudersregister versus het UBO-register

Voor beide registers zijn de overeenkomsten en verschillen in dit hoofdstuk per paragraaf aangegeven. Deze verschillen zijn neergezet in een tabel, die bijgevoegd is als bijlage 1.

Er is aangegeven dat beide registers verschillende omvang en inhoud hebben. Het doel van beide register is hetzelfde, namelijk: fraude, witwassen en belastingontduiking tegen gaan. Het verschil van inhoud is gelegen in het feit dat het bij het CAHR niet van belang is of de aandeelhouder formele of feitelijke zeggenschap heeft over de BV of niet beursgenoteerde NV, wat bij het UBO-register het doel is.¹⁵⁹

Er is zeer terecht de Kamervraag gesteld wat de meerwaarde is van het CAHR ten opzichte van het UBO-register. De minister geeft als antwoord dat de toegevoegde waarde van het CAHR naast het UBO-register pas beoordeeld kan worden als het UBO-register verder is ontwikkeld en er meer gedetailleerde inrichtingskeuzes zijn gemaakt. Daarna kan pas bekeken worden of de verwachte investeringskosten voor het CAHR tegenover de vast te stellen kosten van het UBO-register realistisch zijn. Hier wordt de beschikbaarheid en meerwaarde van de aandeelhoudersinformatie uit het CAHR in meegenomen.¹⁶⁰ Dit antwoord impliceert dat het mogelijk is dat het CAHR helemaal niet meer ontwikkeld wordt, indien de informatie die er in opgenomen wordt geen meerwaarde zal hebben. Dit is opmerkelijk te noemen aangezien er gepleit wordt dat de registers inhoudelijk veel van elkaar verschillen en elkaar aan kunnen vullen. Tot op heden zijn er al grote kosten gemaakt voor de ontwikkeling van het CAHR. Om precies te zijn heeft het CAHR al €445.332, - gekost voor projectmanagement, ontwerp en voorbereiding. Dit zijn aanzienlijke kosten die niet genegeerd mogen worden. Hier tegenover staat dat indien het CAHR wel verder ontwikkeld wordt, er nog meer kosten gemaakt dienen te worden, terwijl het UBO-register ook nog in ontwikkeling is waar ook kosten voor gemaakt gaan worden. Er is momenteel al sprake van dubbele kosten voor de registers terwijl het UBO-register nog ontwikkeld dient te worden. Indien maar één register opgesteld wordt, zal dit aanzienlijk schelen in de kosten.

Het is dus, ook volgens de minister, verdedigbaar om maar één register op te stellen. Wil het ministerie daadwerkelijk meer kosten maken, terwijl één register zeer waarschijnlijk ook kan volstaan voor het bestrijden van fraude, witwassen en belastingontduiking?

¹⁵⁹ Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 10

¹⁶⁰ Kenmerk: 2016-42290

4.9 Conclusie

Op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn dienen Europese lidstaten op uiterlijk 26 juni 2017 een UBO-register te hebben ingediend. Het doel van dit register is het tegengaan van fraude, witwassen en belastingontduiking.

Het register zal kenbaar maken wie de UBO is achter een vennootschap. De natuurlijke of rechtspersoon die de touwtjes in handen heeft. Het vaststellen van een UBO kan Wwft instellingen helpen om hun taken uit de Wwft uit te kunnen oefenen. Het is dan ook opmerkelijk dat aangegeven wordt dat een Wwft instelling niet alleen de informatie uit het register mag gebruiken, maar verder onderzoek dient te doen om een UBO vast te stellen aan de hand van het cliëntenonderzoek.

Nederland neemt de minimumeisen over van de Vierde anti-witwasrichtlijn aangaande de informatie die in het register opgenomen moet worden. Daarnaast komt er nog aanvullende informatie in het UBO-register die alleen toegankelijk is voor bepaalde instellingen. De keuze om een openbaar UBO-register in te stellen kon op veel kritiek rekenen. Het is merkwaardig dat voor het CAHR gekozen is voor een beperkt register omwille de privacy van aandeelhouders. Het UBO-register bevat namelijk meer privacygevoelige informatie. Er worden privacywaarborgen opgesteld om de persoonlijke levenssfeer van de UBO's te beschermen. Het is maar de vraag of deze privacywaarborgen de UBO's van, vooral familiebedrijven, voldoende beschermen.

Het beheer van het UBO-register komt in handen van de KvK, wat ook het geval is bij het CAHR. Het is de vraag in hoeverre dit zorgt voor efficiëntie, aangezien de KvK twee registers dien te implementeren met overeenkomstige informatie.

Het CAHR en het UBO-register hebben overeenkomsten en verschillen. Naar aanleiding van de informatie uit dit hoofdstuk is het maar de vraag of het efficiënt is om twee registers in te stellen. Er is zelfs aangegeven dat het nu nog niet bekend is of het CAHR wel een meerwaarde zal hebben. Dit zal pas bekend zijn indien het UBO-register verder ontwikkeld is. Het is van belang dat meer onderzoek gedaan wordt naar beide registers, vooral aangaande de verschillen. De verschillen zijn namelijk niet van zodanige aard dat het niet mogelijk is om maar één register op te stellen. De registers streven namelijk hetzelfde doel na. Het instellen van twee registers zorgt voor dubbel werk voor de KvK en autoriteiten die informatie vergaren aangaande hun taken. Daarnaast kost het meer geld om twee registers in te stellen.

Hoofdstuk 5: de trust, 'Panama Papers' en internationaal perspectief

5.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken van dit onderzoek is ingegaan op het huidige aandeelhoudersregister, het voorstel voor een CAHR en het UBO-register. Ook zijn de verschillen tussen het CAHR en het UBO-register onder de loep genomen. Het doel van de registers is momenteel ook zeer actueel, gezien de 'Panama Papers', waar sprake is van ondoorzichtig eigendom. Hier wordt in dit hoofdstuk verder op ingegaan. Daarnaast wordt er bekeken wat de gevolgen zijn van de registers in Nederland, indien de keuze wordt gemaakt om een vennootschap op te richten in het buitenland. Daarnaast wordt in het kader hiervan ook ingegaan op de (express) trust, die ook in de vierde anti-witwas richtlijn is opgenomen.

5.2 De 'Panama Papers'

5.2.1 Wat zijn de 'Panama Papers'?

De 'Panama Papers' zijn documenten uit de interne administratie van een juridisch advieskantoor in Panama: Mossack Fonseca. Het advieskantoor heeft voor klanten vennootschappen opgezet in zogeheten belastingparadijzen. Ze werden opgezet op locaties waar hun vermogen of eigendommen nauwelijks worden belast. Deze vennootschappen worden ook wel offshore bedrijven genoemd en zijn in principe legaal. Er waren weinig of geen gegevens openbaar over wie nu de echte eigenaar is van het bedrijf. Hierdoor zijn deze vennootschappen geschikt om belasting te ontduiken of voor andere illegale praktijken, wat in deze zaak veelvuldig het geval is. De interne administratie van het advieskantoor is gelekt naar journalisten.¹⁶¹ De Süddeutsche Zeitung heeft ruim 11 miljoen documenten in handen gekregen, wat de 'papers' genoemd wordt. Vandaar de naam 'Panama Papers'. Het is niet bekend hoe de documenten gelekt zijn naar de Süddeutsche Zeitung en wie deze documenten gelekt heeft. De Süddeutsche Zeitung heeft de documenten gedeeld met het International Consortium of Investigative Journalist (verder genoemd: ICIJ). Hierdoor hebben honderden journalisten de stukken kunnen bekijken.¹⁶² Op 3 april 2016 zijn de eerste resultaten gepubliceerd wat resulteerde in veel media aandacht voor deze praktijken. In Nederland wordt het onderzoek naar de 'Panama Papers' geleid door Trouw en het Financieele Dagblad.

¹⁶¹ Te vinden op: < <https://panamapapers.nl/#!wat-zijn-de-panama-papers> > geraadpleegd op 22 juni 2016

¹⁶² Te vinden op: < <http://nos.nl/op3/artikel/2097052-wat-je-moet-weten-over-de-panama-papers.html> > geraadpleegd op 22 juni 2016

5.2.2 De situatie

Via het juridische advieskantoor 'Mossack Fonseca' in Panama zijn er offshore vennootschappen opgezet voor klanten op locaties waar het vermogen en eigendom nauwelijks wordt belast. Het onderbrengen van vermogen in belastingparadijzen verloopt via complexe constructies. Hierin zijn drie elementen van belang: vertrouwelijkheid, belastingparadijzen en de vehikels waar het vermogen in wordt gestald.

Vertrouwelijkheid is het begin. Personen en bedrijven gaan op zoek naar manieren om hun vermogen verborgen te houden voor buitenstaanders. Het kan hier gaan om legale activiteiten of redenen, zoals de bescherming van privacy. Het kan echter ook een manier zijn om belasting te ontduiken of het financieren van terrorisme.

De vertrouwelijkheid wordt vaak gevonden in belastingparadijzen. Deze belastingparadijzen staan bekend om hun zeer lage belastingen.

De vehikels waar over gesproken wordt, houden de UBO verborgen voor de buitenwereld. Er worden drie typen vehikels onderscheiden:

1. Een onderneming. Het zijn vaak vennootschappen zoals een Limited, Corporation, Incorporated en Societe Anonyme. Deze vennootschappen betalen geen vennootschapsbelasting, er is een slecht toegankelijk Handelsregister en er zijn geen financiële jaarverslagen. Er wordt vaak een aandeelhouder in naam aangesteld, welke niet de uiteindelijk gerechtigde is. Hierdoor is niet of zeer moeilijk te achterhalen wie de uiteindelijk belanghebbende is achter de onderneming.
2. Trust. Een trust wordt ook vaak gebruikt bij offshoring. Een trust wordt vaak gebruikt voor nalatenschappen, pensioenvoorziening en charitatieve doeleinden. Het eigendom wordt ondergebracht bij een neutrale partij, de trustee. Voor een trust hoeven geen belastingen betaald te worden.
3. Stichting. Dit is meestal een combinatie van een trust en een onderneming. Er is hier geen sprake van aandeelhouders of leden. Bij een stichting worden geen belastingen gevorderd, waardoor dit een aantrekkelijk vehikel is.

Door gebruik te maken van offshoring kan het vermogen verborgen worden. Daarnaast is meestal niet te achterhalen wie de UBO is. Offshoring is in beginsel legaal, indien hier legale activiteiten mee uitgevoerd worden. De vennootschappen kunnen ook gebruikt worden voor illegale activiteiten, zoals belastingontduiking. Omdat de interne administratie van het advieskantoor is gelekt, is nu in sommige gevallen achterhaald aan wie de vennootschappen in belastingparadijzen toebehoren.¹⁶³ Gezien de ontwikkelingen van de 'Panama Papers' lijkt

¹⁶³ Alle bovenstaande informatie komt van de bron die te raadplegen is op: < www.panamapapers.nl > geraadpleegd op 22 juni 2016

het erop dat er nog meer nut en noodzaak is om een UBO-register op te stellen. Hier is namelijk sprake van misbruik van het financiële stelsel.¹⁶⁴

De Panama Papers zijn vooral als schokkend ervaren gezien verschillende personen die op de lijst staan aangaande belastingontduiking. Hierbij kun je denken aan buitenlandse staatshoofden, mensen uit de sportwereld zoals hooggeplaatste FIFA-officials en zelfs voetballer Lionel Messi. Ook een groot aantal namen van banken zijn naar voren gekomen, zo rond de 500. Een belangrijke rol hierin is voor ABN Amro. Er is nu bekend dat deze rijke klanten afschermden via een dochterbedrijf in Guernsey. Ook zijn er namen opgedoken van veroordeelde criminelen.¹⁶⁵ Let wel, niet ieder persoon die naar voren komt in de Panama Papers was bezig met illegale praktijken. Dat er zoveel vooraanstaande personen op de lijst staan, heeft de zaak gezorgd voor veel media aandacht.

5.2.3 De rol van Nederland

Al jaren wordt Nederland vaak gezien als belastingparadijs, vooral door de Verenigde Staten. Nederland verscheen dan ook in 2009 al op een Amerikaanse zwarte lijst van notoire belastingparadijzen.¹⁶⁶ Ook de Europese Commissie doet al langer onderzoek naar de belastingroute die Nederland aanbiedt aan multinationals. Een bekend voorbeeld van een belastingdeal in Nederland is die met Starbucks, waar door de Europese Commissie wordt gesteld dat Starbucks ongeoorloofde staatssteun ontvangt van Nederland.¹⁶⁷ De Nederlandse overheid is echter van mening dat Nederland geen belastingparadijs is.

Nederland heeft wel een aantal maatregelen genomen om de internationale belastingontwijking en –ontduiking tegen te gaan. Er zijn met een aantal landen afspraken gemaakt om belastinggegevens automatisch uit te wisselen. Vanaf 1 januari 2016 is de Wet uitvoering Common Reporting Standard (CRS) van kracht in Nederland. Deze wet verplicht financiële instellingen om gegevens over rekeningen van personen en organisaties die belastingplichtig zijn in het buitenland, door te geven aan de belastingdienst. Deze gegevens zullen door de belastingdienst worden doorgegeven aan de betreffende instantie in het buitenland. Momenteel zijn er 101 landen die deelnemen aan deze samenwerking. Het verdrag dat met de Verenigde Staten is gesloten, de Foreign Account Tax Compliance (FATCA), welke de uitwisseling van gegevens met de Verenigde Staten regelt, blijft bestaan.¹⁶⁸ Deze maatregel zal ervoor moeten zorgen dat belastingfraude in het buitenland wordt teruggedrongen.

¹⁶⁴ Kenmerk: 2016-42290

¹⁶⁵ Trouw, 2016

¹⁶⁶ Kleinnijenhuis, 2016

¹⁶⁷ Berentsen, 2016

¹⁶⁸ Te vinden op: <

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/internationaal/vermogen/common_reporting_standard/ > geraadpleegd op 29 juni 2016

De invoering van het CAHR zal geen wijzigingen aanbrengen in het tegengaan van illegale praktijken door middel van offshore bedrijven. De gegevens die opgenomen worden in het CAHR onthullen namelijk niet specifiek de UBO maar alle aandeelhouders van de vennootschap. Bij het UBO-register is dit een ander verhaal. Dit register is namelijk gericht op het achterhalen van de natuurlijke persoon achter een vennootschap. Als het UBO-register eenmaal geïmplementeerd is, zal er duidelijk zijn wie de natuurlijke persoon is achter de vennootschap, waardoor deze zich niet meer kan verschuilen. Indien de informatie goed opgenomen staat in het UBO-register, zal het niet meer gemakkelijk zijn om belasting te ontduiken, geld wit te wassen en de natuurlijke persoon achter een vennootschap verborgen te houden in de Europese Unie.

5.3 De trust

5.3.1 Wat is een trust?

Een trust kan gekwalificeerd worden als: *“een rechtsverhouding, op grond waarvan degene die tot een vermogensbestanddeel is gerechtigd, daarvan niet ten eigen nutte gebruik mag maken, maar krachtens welke rechtsverhouding hij verplicht is, zorg te dragen, dat zijn subjectief recht uitsluitend aan een ander ten goede komt, dan wel uitsluitend strekt ter behartiging van een abstract, dat wil zeggen en niet op bepaalde personen te betrekken doel.”*¹⁶⁹ De ontwikkeling van de trust is in het Anglo-Amerikaanse recht bepaalde door het onderscheid tussen ‘common law’ en ‘equity’. Het ‘legal property right’ komt naar common law toe aan de trustee, maar op grond van equity-rechtspraak heeft de beneficiary bevoegdheden die in beperkte mate ook aan derden kunnen worden tegengeworpen.¹⁷⁰ Het trustvermogen in het Anglo-Amerikaanse recht vormt een afgescheiden vermogen. De trustgoederen vallen onder eigendom van de trustee, maar vormen dus een afgescheiden vermogen. Bij faillissement zal dit vermogen dus buiten schot blijven van privé schuldeisers.¹⁷¹

In 1985 is het Haags Trustverdrag ingevoerd welke regelingen betreft aangaande trusts en de erkenning van deze rechtsvorm. Nederland heeft dit Verdrag ondertekend en is hieraan verbonden. De invoering van het Haags Trustverdrag heeft ertoe geleid dat de (express) trust erkend wordt in de Nederlandse rechtsorde en de mogelijkheid om een Anglo-Amerikaanse trust op te stellen, wordt niet uitgesloten.¹⁷² De trust heeft echter nog geen plaats verworven in het Nederlandse BW. Artikel 3:84 lid 3 BW geeft aan dat absolute vermogensrechten niet op andere wijzen kunnen worden gesplitst dan de wet toelaat. De externe werking die het

¹⁶⁹ Uniken Venema, 1954

¹⁷⁰ Asser/Bartels & Van Mierlo, 2013 nummer 566

¹⁷¹ Kamerstukken II 1992/93, 23 027, nr. 3

¹⁷² Van Vijfeijken & Gubbels, 2015

Anglo-Amerikaanse recht toekent aan beneficiaris en trustees kan niet in Nederland gelden.¹⁷³ Sinds de inwerkingtreding van het Haags Trustverdrag is in Nederland het gebruik van trusts toegenomen. Op 1 januari 2010 is er wetgeving gekomen omtrent het afgezonderd particulier vermogen.¹⁷⁴ Sinds deze wetgeving worden trustachtige entiteiten steeds meer ingezet voor vermogensbescherming en anonimisering.¹⁷⁵ Het afzonderen van het particuliere vermogen heeft gezorgd voor negatieve signalen vanuit de Belastingdienst en andere EU-landen. Er wordt in toenemende mate gebruik van gemaakt om belastingheffing te ontgaan. Er wordt aangegeven dat ook Nederlandse stichtingen die geen of slechts een incidenteel algemeen nut beogen, gebruikt worden om belastingheffing tegen te gaan. Het instellen van een afgezonderd particulier vermogen is geoorloofd voor de bescherming van (familie) vermogen. Er wordt aangegeven dat een afgezonderd particulier vermogen geen heffingsvacuüm op dient te leveren waardoor de Nederlandse heffingsgrondslag wordt uitgehold. Het is duidelijk dat, na de inwerkingtreding van het Haags Trustverdrag het gebruik van de trust om belastingheffing tegen te gaan groot is. Om aan deze heffingsvacuüm een eind te maken, wordt er een wettelijke basis ontwikkeld om inkomstenbelasting en schenk- of erfbelasting te heffen indien er sprake is van afgezonderd particulier vermogen.¹⁷⁶ Het is duidelijk dat er maatregelen genomen worden om het oneigenlijk gebruik van een trust tegen te gaan, om zo onder de belastingheffing uit te komen. Uit de publicatie van de 'Panama Papers' blijkt dat het probleem tot op heden nog niet uit de wereld is. Het feit dat de rechtsvorm van de trust in Nederland geen wettelijke grondslag heeft, maar wel erkend wordt, kan een opening zijn voor personen die onder de werking van het UBO-register uit willen komen.

5.3.2 De trust uit de Vierde anti-witwasrichtlijn

Bij de 'Panama Papers' is duidelijk geworden dat de trust vaak als een 'tussenpersoon' gebruikt wordt, om zo het eigendom van een vennootschap geheim te houden. Het is dan ook van belang dit terug te dringen. De Vierde anti-witwasrichtlijn besteedt ook aandacht aan de trust en de personen die hier achter zitten.

Artikel 31 van de Vierde anti-witwasrichtlijn geeft aan dat ook de trust als entiteit onder de richtlijn valt. Hiervoor dient door de lidstaten tevens een register opgesteld te worden. Er is aangegeven dat er in Nederland geen entiteiten bestaan die onder het bereik van artikel 31 van de Vierde anti-witwas richtlijn vallen waardoor er geen register voor deze entiteiten wordt opgesteld in Nederland.¹⁷⁷ Het Nederlandse recht voorziet namelijk niet in het rechtsfiguur

¹⁷³ Asser/Bartels & van Mierlo, nummer 577

¹⁷⁴ Kamerstukken II, 2008/09, 31 930, nr. 3

¹⁷⁵ Schenk en Nagtegaal, 2015

¹⁷⁶ Kamerstukken II, 2008/09, 31 930, nr. 3

¹⁷⁷ Kamerstukken II 2015/16, 31 477, nr. 10

trust, zoals al aangegeven.¹⁷⁸ Dit betekent niet dat vennootschappen niet onder een buitenlandse trust gehangen kunnen worden.

Andere lidstaten waar zulke entiteiten wel bestaan, dienen een register op te stellen. Trustees van een express trust¹⁷⁹ die door hun recht worden beheerst, dienen accurate en actuele informatie van de uiteindelijke begunstigde van de trust in te winnen en bij te houden. De informatie die ingewonnen dient te worden, omvat de identiteit van:

- a) De oprichter van de trust;
- b) Van de trustee(s);
- c) Van de protector (als deze er is);
- d) Van de begunstigten of klasse van begunstigten, en
- e) Van elk ander natuurlijk persoon die effectief zeggenschap over de trust uitoefent.¹⁸⁰

De toegankelijkheid van dit register verschilt in grote mate van het zeer waarschijnlijk openbare UBO-register. Lid 4 van de Vierde anti-witwasrichtlijn geeft aan dat bevoegde autoriteiten en FIE's onbeperkt toegang zullen hebben tot het register. Tevens kunnen meldingsplichtige entiteiten toegang krijgen in het kader van het cliëntenonderzoek. Dit register moet uiterlijk op 26 juni 2019 ingevoerd zijn, maar dus niet in Nederland. Het Verenigd Koninkrijk heeft in EU-vorm bedongen dat het register ten aanzien van trust buiten schot blijft. Hierdoor is er voor gekozen om een apart register hiervoor op te stellen welke afgeschermd is en dus niet voor buitenstaanders toegankelijk.¹⁸¹ Daarnaast kan er tevens een ontsnappingsroute ontstaan bij landen die geen EU-lidstaat zijn.

5.3.3 De trust en het Centraal Aandeelhoudersregister en UBO-register

De personen en organisaties die toegang zullen hebben tot het CAHR, zullen geen inzage krijgen in trusts, maar wel tot de minimale gegevens. Aangezien de regeling in Nederland, ten aanzien van trusts, niet bijster uitgebreid is, rijst de vraag of ondernemers hier kansen zien om een trust te starten in het buitenland of zelfs in Nederland. Ten aanzien van het CAHR kan er zeer waarschijnlijk onder de regeling uitgekomen worden door een trust op te stellen. Mijns inziens zal dit ook niet snel gebeuren, aangezien de informatie in het CAHR niet al te ingrijpend is voor aandeelhouders en daarnaast is het CAHR beperkt toegankelijk.

¹⁷⁸ Richtlijn nr. 2015/849/EC

¹⁷⁹ Volgens de aanbevelingen van de FATF is de definitie van een express trust: *"Express trust refers to a trust clearly created by the settlor, usually in the form of a document e.g. a written deed of trust. They are to be contrasted with trusts which come into being through the operation of the law and which do not result from clear intent or decision of a settlor to create a trust or similar legal arrangements (e.g. constructive trust)."* Een express trust komt dus niet tot stand door de werking van de wet, maar op grond van een intentie of beslissing door de insteller (oprichter).

¹⁸⁰ Artikel 31 Vierde anti-witwasrichtlijn

¹⁸¹ Maarsen, 9 maart 2016

Ten aanzien van het UBO-register zijn trusts een ander verhaal. In Nederland wordt geen register opgesteld aangaande trusts uit de Vierde anti-witwasrichtlijn. Dit zou betekenen dat een UBO van een trust in Nederland niet bekend zou zijn. EY heeft een onderzoek gedaan onder haar klanten, vooral familiebedrijven. De animo voor een buitenlandse trust is groot omdat op deze manier de persoonlijk levenssfeer van de aandeelhouders beschermd kan worden.¹⁸² Door een vennootschap in een Anglo-Amerikaanse trust onder te brengen hoeft er geen openheid van zaken gegeven te worden omtrent het aandelenbezit in het bedrijf. Dit kan dus gezien worden als een optie om het UBO-register te omzeilen. De zorg bij ondernemers omtrent de privacy van aandeelhouders is bekend. De minister van Financiën geeft aan dat niet uit te sluiten is dat personen het UBO-register proberen te omzeilen door middel van het opzetten van een trust.¹⁸³ Er wordt aangegeven dat het moeilijker wordt om een andere jurisdictie te zoeken om buiten het bereik van het UBO-register te blijven. Reden hiervoor zijn de initiatieven om over te gaan tot automatische uitwisseling van UBO-gegevens tussen autoriteiten, zoals het FIU.¹⁸⁴ Dit initiatief komt van: het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Duitsland, Italië en Spanje. Een van de redenen om tot dit initiatief over te gaan zijn de eerder besproken 'Panama Papers'.¹⁸⁵ Daarnaast is het volgens de overheid van het Verenigd Koninkrijk van belang om de transparantie van uiteindelijk belanghebbenden achter bedrijven te vergroten. De minister van Financiën geeft aan dat indien zulke initiatieven op steeds grotere schaal worden geïmplementeerd, het moeilijker wordt om een andere jurisdictie te zoeken om buiten het bereik van het UBO-register te vallen.¹⁸⁶ Tot op heden is het echter nog niet bekend in hoeverre er trusts opgericht zullen worden om buiten het bereik van het UBO-register te vallen. Dit zal duidelijker worden als alle landen de regels uit de Vierde anti-witwasrichtlijn hebben geïmplementeerd. Echter, het feit dat er een apart register voor de trust wordt opgesteld met beperkte toegang, zal er zeer waarschijnlijk toe leiden dat veel ondernemers naar deze rechtsvorm uit zullen wijken om de persoonlijk levenssfeer van hun aandeelhouders te beschermen. Ondernemers zullen dus zeker wel proberen om onder het UBO-register uit te komen door gebruik te maken van de trust.

5.4 Internationaal perspectief

Omdat de Vierde anti-witwasrichtlijn een Europese regeling, zijn de landen van de Europese Unie hieraan gebonden. Dit betekent dat alle landen een UBO-register op dienen te stellen.

¹⁸² Maarsen, 9 maart 2016

¹⁸³ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹⁸⁴ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹⁸⁵ Te vinden op: <

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/516868/G5_letter_DOC140416-14042016124229.pdf > geraadpleegd op 1 juli 2016

¹⁸⁶ Ministerie van Financiën, kenmerk: 2016-0000042290, 26 april 2016

Dit maakt dat het niet mogelijk is om als onderneming onder de regeling uit te komen, door een onderneming te starten in een ander land welke aangesloten is bij de Europese Unie. De vraag die hier rijst is hoe het dan zit met landen die niet aangesloten zijn bij de Europese Unie. Is het mogelijk om via deze weg onder de regeling uit te komen of hebben deze landen zelf al een andere regeling.

5.4.1 G8 en FATF standards

De G8 is een intergouvernementele forum van acht vooraanstaande staten die jaarlijks een bijeenkomst houden om economische en politieke zaken te bespreken. De landen die aangesloten zijn bij de G8 zijn: Frankrijk, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Japan, Italië en Rusland.¹⁸⁷ Het komt voor dat Rusland, welke sinds 2006 lid is van de G8, niet bij een vergadering is. Indien dit het geval is, wordt het de G7 genoemd. Op 18 juni 2013 is het G8 action plan ondertekend genaamd: *“Principles to prevent the misuse of companies and legal arrangements.”* Dit actieplan is opgesteld om de transparantie van ownership and control van ondernemingen te verbeteren. De standaarden die opgesteld zijn, zijn in lijn met de FATF standaarden, waar ook de Vierde anti-witwasrichtlijn op gebaseerd is. Het doel is om de informatie van de UBO te verifiëren en registreren.

Het feit dat het UBO-register nu verplicht ingevoerd dient te worden, is hier op gebaseerd. Net als een register in andere landen. De Panama Papers hebben meer schot in de zaak gebracht aangezien hierdoor bewustwording is gecreëerd over het belang van informatie over de persoon die daadwerkelijk achter een vennootschap zit.

5.4.2 Landen uit de Europese Unie

Het UBO-register komt voort uit een richtlijn van Europa, waardoor de landen uit de Europese Unie aan gebonden zijn, waardoor ieder land een UBO-register in moet stellen. Het zal dus voor ondernemers niet mogelijk zijn om een onderneming op te richten in een ander land uit de Europese Unie, om zo buiten het bereik te vallen. De landen uit de Europese Unie dienen zich namelijk aan de richtlijn te houden. Daarnaast zullen, zoals hiervoor besproken, veel gegevens automatisch uitgewisseld worden tussen de lidstaten aangaande gegevens van de UBO. Zoals besproken kan momenteel het opzetten van een trust als uitweg gezien worden om onder het UBO-register uit te komen. De vraag is echter in hoeverre deze stap genomen zal worden door ondernemers. Er is momenteel nog niet veel bekend aangaande de implementatie in andere landen, waardoor het nog niet bekend is hoe deze landen het UBO-register in gaan richten.

¹⁸⁷ Te vinden op: < http://www.g8.utoronto.ca/what_is_g8.html > geraadpleegd op 7 juli 2016

Over Frankrijk is momenteel bekend dat ze een openbaar register hebben opgesteld aangaande informatie over trusts. Er is aangegeven dat Frankrijk het register, waar nodig, aan zal passen aan de eisen van de Vierde anti-witwasrichtlijn.¹⁸⁸ Dit zal betekenen dat dit register ook beperkt toegankelijk zal worden aangezien dit een eis is uit de Vierde anti-witwasrichtlijn.

De 'Panama Papers' hebben ervoor gezorgd dat de EU-landen maatregelen gaan nemen om belastingontwijking tegen te gaan. De ontwikkeling van de maatregelen zijn al langer gaande maar de 'Panama Papers' zorgden voor verontwaardiging en de roep om een Europese aanpak werd steeds luider. Het akkoord is in april 2016 door de Europese Commissie gepresenteerd waar de maatregelen in beschreven staan.¹⁸⁹

5.4.3 Het Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk is momenteel het gesprek van de dag na het referendum waarbij gekozen werd voor het einde van het lidmaatschap in de Europese Unie. Dit is vooral voor dit onderzoek een interessante zaak, aangezien de vennootschap de Limited, ook voor ondernemers van andere landen, zoals Nederland, zeer populair is.

In het Verenigd Koninkrijk is in april 2016 het 'Persons of Significant Control register' (verder genoemd: PSC) geïntroduceerd. Door de invoering van dit register dienen ondernemingen een register bij te houden van personen die een gewichtig belang hebben en controle over de onderneming, het PSC-register. Hier wordt de grens aangehouden van een belang van 25 procent of meer of personen die een belangrijke mate van invloed of controle uitoefenen in een onderneming. Onder het PSC-register vallen ook trusts. In principe zijn de gegevens uit het register publiek toegankelijk, tenzij er een vertrouwelijkheidsbevel gegeven wordt.¹⁹⁰ Dit register is al opgezet in het Verenigd Koninkrijk en heeft veel overeenkomsten met het UBO-register dat ingevoerd dient te worden. Hierdoor is er in het Verenigd Koninkrijk al gedeeltelijk voldaan aan het UBO-register. Dit betekent ook dat het Verenigd Koninkrijk op dit moment al een openbaar register heeft die een UBO registreert. Zeer waarschijnlijk zal dit register aangepast worden om aan de eisen van de richtlijn te voldoen.

Het is echter de vraag hoe lang het verplichte UBO-register in het Verenigd Koninkrijk blijft bestaan. Als het Verenigd Koninkrijk namelijk uit de Europese Unie stapt, zullen ze niet meer gebonden zijn aan de Vierde anti-witwasrichtlijn. Het is nog onzeker wat de toekomst gaat brengen voor het UBO-register. Het is wel zeker dat het niet aantrekkelijk is om een onderneming te starten in het Verenigd Koninkrijk aangezien ze op eigen kracht al een

¹⁸⁸ Kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016

¹⁸⁹ Schmidt, 22 juni 2016

¹⁹⁰ Te vinden op: <

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/523120/PSC_statutory_guidance_companies.pdf > geraadpleegd op 4 juli 2016

openbaar register voor UBO's geïntroduceerd hebben welke zeer waarschijnlijk gehandhaafd wordt.

5.4.4 De Verenigde Staten

Er kan onder de werking van het UBO-register uitgekomen worden door een onderneming te starten in een land welke geen lid is van de Europese Unie. In deze paragraaf zal bekeken worden hoe in de Verenigde Staten omgegaan wordt met de registratie van een UBO.

Op 5 mei 2016 is er een factsheet¹⁹¹ gepubliceerd, waarin wordt aangegeven dat de Verenigde Staten stappen gaat nemen om witwassen, corruptie en belastingontduiking tegen te gaan. Een grote aanleiding om deze stappen te nemen zijn de 'Panama Papers'. Er worden verschillende maatregelen besproken. Een van de belangrijkste voor dit zonder zoek is het vergroten van de transparantie van de UBO van ondernemingen die gestart zijn in de Verenigde Staten. De UBO dient geïdentificeerd te worden via "customer due diligence". Momenteel zijn er regels aangaande een UBO die eigenaar is van een bedrijf, controle heeft en winst haalt uit een onderneming. De natuurlijke persoon die een rekening opent voor het bedrijf dient geverifieerd te worden. Deze regeling staat tevens beschreven in de "Bank Secrecy Act" om de transparantie te vergroten en de integriteit van het financiële stelsel te beschermen. Momenteel is er echter nog geen specifieke wetgeving in de Verenigde Staten aangaande het identificeren van een UBO. Er zal nieuwe wetgeving komen om de UBO van ondernemingen te melden en zo de financiële criminaliteit terug te dringen. Het is echter zo dat het op dit moment een voorstel is, waarvan eerst bekeken dient te worden of dit wel ingevoerd gaat worden.

De 'Panama Papers' hebben gezorgd voor een waslijst aan namen, maar een grote groep ontbreekt volgend een nieuwssite; personen uit de Verenigde Staten. Een van de redenen die genoemd wordt is dat het in de Verenigde Staten gemakkelijker is om een lege vennootschap te creëren dan het verkrijgen van een bibliotheekpas.¹⁹² Er wordt gezegd dat de Verenigde Staten andere opties van belastingparadijzen hebben, waardoor er minder is gekozen voor Panama. Een naam die hierbij opkomt is Delaware. Een van de kleinste staten van de Verenigde Staten. Op dit moment hebben meer dan een miljoen zakelijke entiteiten gekozen voor Delaware als statutaire woonplaats.¹⁹³ In de kranten en tijdschriften in de Verenigde Staten wordt aangegeven dat Delaware zeker wel gezien kan worden als belastingparadijs. Er wordt aangegeven dat Delaware een bedrijf vriendelijk klimaat heeft, en

¹⁹¹ Te vinden op: < <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/05/05/fact-sheet-obama-administration-announces-steps-strengthen-financial> > geraadpleegd op 6 juli 2016

¹⁹² Te vinden op: < <https://www.theguardian.com/us-news/2016/apr/06/panama-papers-us-tax-havens-delaware> > Geraadpleegd op 27 juli 2016

¹⁹³ Te vinden op: < http://corplaw.delaware.gov/dut/why_delaware.shtml > Geraadpleegd op 27 juli 2016

het rechtssysteem 'The Chancery Court' gecombineerd met het enorme netwerk aan bedrijfsjuristen en wetgeving die zorgt voor gunsten voor het management maakt het een droom voor belastingontwijkers. Daarnaast kan er in Delaware zeer gemakkelijk een onderneming opgezet worden. Een maas in de 'Tax Code' zorgt ervoor dat de andere staten van de Verenigde Staten veel geld verliezen. Er is sprake van een gebrek aan integratie en transparantie, wat zorgt voor het opzetten van lege vennootschappen om belasting te ontwijken.¹⁹⁴ In iedere staat in de Verenigde Staten is het momenteel mogelijk een Limited Liability Company op te zetten, zonder openbaar te maken wie de UBO is. Er wordt zelfs aangegeven dat Delaware zo synoniem is met anonieme bedrijven, dat Delaware werd uitgeroepen tot een van de meest symbolische gevallen van corruptie. In de nasleep van de 'Panama Papers' zou het heel goed mogelijk zijn dat het aantal van lege vennootschappen in de Verenigde Staten groeit. De Verenigde Staten geven momenteel namelijk weinig aandacht aan het probleem, in tegenstelling tot Europa. Het is maar de vraag of de maatregelen uit de factsheet, die hierboven beschreven is, zal zorgen voor verbetering in de Verenigde Staten.¹⁹⁵ Het is zeker een mogelijkheid om een onderneming op te zetten in de Verenigde Staten om onder de werking van het UBO-register uit te komen. De regelgeving omtrent het bekend maken van een UBO is momenteel namelijk erg mager en het zal enige tijd duren voordat nieuwe maatregelen geïmplementeerd zijn.

5.5 Conclusie

Na de publicatie van de 'Panama Papers' is duidelijk geworden dat belastingontduiking nog steeds een actueel onderwerp is. Het is duidelijk geworden dat vaak de natuurlijke persoon achter een vennootschap niet bekend is, waardoor vennootschappen voor illegale activiteiten gebruikt kunnen worden. Over de hele wereld is bewustwording gecreëerd om belastingontduiking tegen te gaan. Het UBO-register zal ervoor zorgen dat de natuurlijke persoon achter een vennootschap bekend wordt, zodat illegale activiteiten teruggedrongen kunnen worden.

Een trust wordt vaak gebruikt als tussenpersoon om de echte natuurlijke persoon achter een vennootschap te beschermen. In Nederland heeft de trust geen wettelijke grondslag in het BW. Op grond van het Haags Trustverdrag, worden trusts wel erkend in Nederland. De Vierde anti-witwasrichtlijn voorziet ook in een regeling aangaande de trust. Hiervoor dient een register opgesteld te worden. Dit register zal, in tegenstelling tot het UBO-register, beperkt toegankelijk zijn. Het is bekend dat een trust gebruikt kan worden om onder

¹⁹⁴ Clarke-Billings, 8 mei 2016

¹⁹⁵ Te vinden op: < <https://www.theguardian.com/us-news/2016/apr/06/panama-papers-us-tax-havens-delaware> > Geraadpleegd op 27 juli 2016

de werking van het UBO-register en, in mindere mate, het CAHR uit te komen. Aangezien het register van trusts beperkt toegankelijk wordt, is het zeer waarschijnlijk dat vennootschappen hier gebruik van gaan maken. Dit zal de praktijk uit moeten wijzen. Het CAHR is zelf beperkt toegankelijk waardoor de verwachting is dat vennootschappen hier niet onder de werking van het register uit proberen te komen.

Er zijn initiatieven om gegevens van een UBO automatisch uit te wisselen tussen landen. Ook worden er sinds de 'Panama Papers' steeds meer initiatieven genomen om belastingontduiking tegen te gaan. Daarnaast is vanaf 1 januari 2016 de CRS van kracht. Een aantal landen gaan automatisch belastinggegevens uitwisselen. Dit zorgt ervoor dat het in de toekomst minder makkelijk is om onder de werking van het UBO-register uit te komen.

Voor de lidstaten van de Europese Unie geldt de Vierde anti-witwasrichtlijn. Hierdoor zullen ondernemers niet onder de werking van het UBO-register uit komen door een onderneming op te zetten in een ander land. Het is nog de vraag wat de toekomst brengt aangaande het Verenigd Koninkrijk na het referendum om uit de Europese Unie te stappen. Het Verenigd Koninkrijk heeft momenteel al regels geïntroduceerd die UBO's registreert. Voor ondernemers is er nog een kans gelegen in de Verenigde Staten. Er is aangekondigd dat er nieuwe regels komen aangaande het registreren van UBO's maar het is maar de vraag hoe lang het gaat duren voordat deze regels geïntroduceerd worden. Het is de verwachting dat veel ondernemers naar de Verenigde Staten trekken, nadat duidelijk is geworden dat hier veel belastingparadijzen zijn. Er zijn op dit moment in de Verenigde Staten voldoende mogelijkheden om een lege vennootschap op te zetten, zoals bijvoorbeeld in Delaware. Dit zal een mogelijkheid zijn om onder de werking van het UBO-register uit te komen.

Hoofdstuk 6: Conclusie en aanbevelingen

Momenteel bestaat er een wettelijk plicht op grond van artikel 2:85 en 2:194 BW voor BV's en niet-beursgenoteerd NV's om een aandelhoudersregister bij te houden. Dit register moet duidelijk maken wie de aandeelhouders zijn van een vennootschap. Het aandelhoudersregister uit het BW heeft veel kritiek te verduren gehad, waarbij de term 'Kladboek van Jantje' veelvuldig voorbij is gekozen. Een nieuwe regeling is daarom gewenst. Op 4 maart 2011 is een initiatiefnota ingediend voor het opstellen van een CAHR, die nu in ontwikkeling is. Daarna kwam er vanuit Europa de Vierde anti-witwasrichtlijn, waardoor lidstaten op uiterlijk 26 juni 2017 een UBO-register ingesteld moeten hebben. Beide registers zijn nog in een ontwerpfase. De registers hebben overeenkomsten en verschillen die onder de loep genomen zijn. In dit onderzoek zijn deze registers met elkaar vergeleken om antwoord te geven op de vraag: **"In hoeverre verschillen het Centraal Aandelhoudersregister en het UBO-register van elkaar dat het wenselijk is om twee registers op te stellen en wat heeft het instellen van twee verschillende registers als gevolg voor (grote) aandeelhouders?"**. In dit hoofdstuk zal deze vraag beantwoord worden aan de hand van de informatie uit voorgaande hoofdstukken en zullen aanbevelingen gedaan worden voor verder onderzoek.

6.1 Conclusies

Doel van de registers

Een van de meest duidelijke overeenkomst tussen de registers, is het doel van de registers. Beide registers worden ingesteld om misbruik door middel van rechtspersonen met het oog op witwassen en terrorismefinanciering tegen te gaan. Informatie over aandeelhouders zal in beide registers op één centrale plaats verzameld worden, zodat instanties gemakkelijk gebruik kunnen maken van deze informatie. De transparantie in het rechtsverkeer zal vergroot worden door de invoering van de registers. Echter, het opstellen van twee registers zal ervoor zorgen dat instanties vaak informatie dienen te zoeken in beide registers, om het doel te kunnen waarborgen. Het is niet efficiënt om twee verschillende registers op te stellen die hetzelfde doel nastreven.

Gebruik registers en gegevens uit de registers

De informatie die in de registers opgenomen gaat worden, zal gedeeltelijk voor een ander doel gebruikt worden. In het CAHR wordt de informatie op één centrale plaats verzameld zodat opsporingsinstanties hun taken aangaande controle, toezicht en opsporing uit kunnen oefenen. Daarnaast zal de informatie van het CAHR een grote rol gaan spelen voor de notaris bij het uitoefenen van zijn Wwft verplichtingen. Het UBO-register moet ervoor zorgen dat Wwft

instellingen hun wettelijke verplichtingen beter uit kunnen voeren. De UBO zal beter geïdentificeerd kunnen worden. Het is duidelijk dat het gebruik van de registers een groot aandeel hebben in het uitoefenen van de wettelijk taken van Wwft instellingen. Zeer waarschijnlijk zullen de registers door dezelfde instellingen gebruikt worden.

De gegevens die in de registers opgenomen worden, verschillen van elkaar. In het CAHR worden vooral identificerende gegevens van vennootschappen en hun aandeelhouders opgenomen. In het UBO-register worden gegevens opgenomen die noodzakelijk zijn voor Wwft instellingen om de UBO vast te stellen. Dit ziet om meer privacygevoelige informatie. De informatie uit het UBO-register is veel breder dan de informatie uit het CAHR. Nederland heeft ervoor gekozen om minimuminformatie op te nemen in het UBO-register, zoals is aangegeven in de Vierde anti-witwasrichtlijn. Daarnaast wordt er tevens aanvullende informatie in opgenomen, die alleen toegankelijk wordt voor bepaalde instanties. Als de UBO bekend is in het UBO-register, betekend dit dat tevens een gedeelte van de informatie bekend is die in het CAHR opgenomen moet worden. Indien er twee verschillende registers opgesteld worden met overeenkomstige informatie, zorgt dit mijns inziens voor extra werk. Wwft instellingen en andere instanties dienen vaak beide registers te raadplegen om aan de juiste informatie te kunnen komen. Dit zorgt voor dubbel werk en kost ook veel geld. In dit geval zou het efficiënter zijn om één register op te stellen met daarin voldoende informatie voor de Wwft instellingen en andere instanties om hun wettelijke taken uit te voeren.

Toegankelijkheid registers

Een hekel punt dat naar voren is gekomen in dit onderzoek, is de toegankelijkheid van de registers. Bij het CAHR werd in het initiatiefvoorstel gepleit om een openbaar register in te stellen. Dit kon in de literatuur op veel kritiek rekenen omdat de privacy van aandeelhouders in het geding zou zijn. Er is gekozen om het CAHR beperkt toegankelijk te maken omwille van de privacy. Dit is een goede beslissing geweest, omdat de informatie alleen gebruikt zal worden om wettelijke taken uit te kunnen voeren. Bij het UBO-register is ervoor gekozen om het de minimumgegevens van de UBO openbaar toegankelijk te maken. Het is vreemd dat hiervoor gekozen is, aangezien in het UBO-register meer privacygevoelige informatie over natuurlijke personen komt te staan. Het aanvullende deel zal alleen toegankelijk worden voor bepaalde instanties in de uitoefening van hun werkzaamheden. Dit maakt de reden die gegeven wordt voor de keuze van een openbaar register, nog opmerkelijker. Er is aangegeven dat het register openbaar wordt, omdat een niet openbaar register slechts controleerbaar en uitvoerbaar is. Tevens brengt dit hoge lasten met zich mee voor de beheerder en de gebruikers van het register. Dit terwijl het aanvullende deel wel beperkt toegankelijk wordt. Hier wordt over gezegd dat de groep die toegang krijgt tot het aanvullende deel heel precies is vastgelegd,

waardoor er geen problemen ontstaan in controleerbaarheid en uitvoerbaarheid. De reden die gegeven wordt om het minimumdeel openbaar te maken, schiet het doel voorbij. Daarnaast kan het CAHR ook beperkt toegankelijk zijn. Om aandeelhouders te beschermen, zijn er privacywaarborgen opgesteld, om de persoonlijk levenssfeer te beschermen. In de literatuur wordt gevraagd in hoeverre deze privacywaarborgen voldoende zijn en goed nageleefd worden. Privacy is een grondrecht en dient te allen tijde nageleefd te worden. Uit het onderzoek blijkt wel dat het zeer waarschijnlijk is dat de privacy niet voldoende gewaarborgd zal worden door een openbaar register in te stellen. Als het CAHR en het aanvullende deel van het UBO-register beperkt toegankelijk kan zijn, moeten de minimumgegevens dit ook zijn.

Beheer registers

Het beheer van beide registers komt in handen te liggen van de KvK en worden ondergebracht in het Handelsregister. Dit wil zeggen dat er op een korte termijn twee register geïmplementeerd dienen te worden.. Er is aangegeven dat de ontwikkeling van het CAHR stopgezet wordt, omdat gelijktijdige ontwikkeling zal leiden tot knelpunten in de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid. Het zal tevens zorgen voor capaciteitsproblemen bij de KvK. Er wordt niet ingegaan op de gevolgen indien het CAHR later ingevoerd wordt. Het is niet duidelijk of de KvK voldoende capaciteit en middelen heeft om twee registers onder te brengen. Daarnaast zal het implementeren van twee registers veel tijd en geld kosten. Het is in dit geval beter om maar één register op te stellen die op hetzelfde tijdstip geïmplementeerd wordt. Dit zal veel werk schelen en de kosten drukken.

Aanleveren gegevens

Het vullen van het CAHR met de juiste informatie, zal gefaseerd verlopen. Er zal een koppeling gemaakt worden van de databanken van de KvK en andere betrokken overheidsinstanties. Deze informatie is momenteel dus allemaal al beschikbaar via verschillende kanalen. De notaris zal verantwoordelijk zijn voor het aanleveren van informatie die voortvloeit uit notariële akten. De huidige notariële akten worden aangeleverd aan de Belastingdienst. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoe deze informatie gekoppeld gaat worden. Het is dus duidelijk dat het CAHR in het begin verre van compleet zal zijn, wat vraagtekens zijn bij het gebruik van het CAHR. De vennootschap heeft momenteel geen verplichting tot het aanleveren van gegevens. Dit zou betekenen dat informatie die niet via notariële akten of andere kanalen bekend wordt, niet in het CAHR zal worden opgenomen. In de literatuur is aangegeven dat de vennootschap ook een verplichting dient te hebben tot het aanleveren van gegevens wat zeer wenselijk wordt geacht voor de volledigheid van de informatie. Bij het UBO-register ligt het aanleveren van de informatie bij de vennootschappen en andere entiteiten. Het UBO-register steunt niet geheel

op zelfrapportage. Meldingsplichtige instellingen en autoriteiten die een rol hebben in het tegengaan van financieel-economische criminaliteit dienen afwijkende gegevens door te geven. De gegevensaanvoer verschilt in beide registers. Het mag duidelijk zijn dat het van groot belang is dat de vennootschap zelf in het CAHR ook een rol krijgt in het aanleveren van gegevens. Indien dit niet geval is zal dit zorgen voor een onvolledig register. In dit geval zullen bij beide register gegevens aangeleverd worden via verschillende kanalen. Gezien het onderzoek is het beter één register op te stellen en het aanleveren van de gegevens te combineren, om volledigheid te kunnen garanderen.

Internationaal perspectief

De 'Panama Papers' hebben ervoor gezorgd dat landen zich bewust worden van de noodzaak te weten wie een natuurlijke persoon is achter een vennootschap. Het UBO-register zal hierbij gaan helpen, omdat de natuurlijke persoon achter een vennootschap duidelijk wordt. Ook zijn er CRS opgesteld, welke ervoor zorgt dat een aantal landen belastinggegevens uit gaan wisselen. Ook in Europa en de rest van de wereld bestaat er drang om belastingontduiking aan te pakken. Er komt steeds meer informatie naar buiten dat landen maatregelen gaan nemen. Het zal echter enige tijd duren voordat deze maatregelen doorgevoerd worden, waardoor de vraag ontstaat of onder de werking van het CAHR en UBO-register uitgekomen kan worden. De trust wordt genoemd als een van de opties om onder de werking uit te komen. Op grond van de Vierde anti-witwasrichtlijn dient voor de trust ook een register te worden opgesteld welke beperkt toegankelijk wordt. Aangezien in Nederland geen wettelijke grondslag bestaat voor de trust in het BW, wordt in Nederland een dergelijk register niet ingesteld. Op grond van het Haags Trustverdrag worden trusts wel erkend in Nederland. Dit betekent dat het in de toekomst zeer waarschijnlijk is dat ondernemers de trust gaan gebruiken om onder de werking van het UBO-register uit te komen. Er komen steeds meer initiatieven om gegevens tussen landen uit te wisselen, waardoor de praktijk uit dient te wijzen of de trust echt een escaperoute kan zijn voor ondernemers. Het is zeer waarschijnlijk dat er in de toekomst meer gebruik gemaakt gaat worden van de trust, om aandeelhouders te beschermen.

Zoals bekend gaat het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. De vraag die hier opkomt is of hier een mogelijkheid door ontstaat. Het Verenigd Koninkrijk heeft momenteel al regels aangaande de identificatie van UBO's. Gezien de groeiende initiatieven om informatie uit te wisselen, zal de kans klein zijn dat verplaatsing naar het Verenigd Koninkrijk een oplossing biedt. De Verenigde Staten is een ander verhaal. Het is bekend dat het in de Verenigde Staten wemelt van belastingparadijzen, zoals Delaware. Er is aangekondigd dat er maatregelen komen omtrent het identificeren van UBO's. Het is niet bekend hoe lang het duurt voordat deze maatregelen er komen. De Verenigde Staten is op dit moment voor ondernemers

zeker een optie om onder werking van het UBO-register uit te komen. Het is noodzakelijk dat landen zo snel mogelijk maatregelen nemen om belastingontduiking tegen te gaan. Er zijn nu namelijk nog opties om onder de werking van het UBO-register uit te komen, waardoor criminele activiteiten doorgang kunnen vinden.

Conclusie

Het onderzoek heeft de overeenkomsten en verschillen tussen het CAHR en het UBO-register blootgelegd. Het komt erop neer dat het nog niet duidelijk is of het CAHR een meerwaarde zal hebben als het UBO-register eenmaal in werking is getreden. Dit zal alleen door de praktijk ingevuld kunnen worden. Het instellen van twee registers zal ervoor zorgen dat er sprake is van dubbele kosten, terwijl dit gereduceerd kan worden indien er maar één register wordt opgesteld. Daarnaast is het niet efficiënt te noemen om twee registers op te stellen die hetzelfde doel hebben en waarvan een gedeelte van de informatie overeen komt. De verschillen zijn niet van zulke grote aard dat hier geen veranderingen in doorgevoerd kunnen worden. In dit alles is het van belang om de privacy van de aandeelhouders en UBO's goed in het achterhoofd te houden. De 'Panama Papers' hebben ervoor gezorgd dat landen bewust zijn van de omvang van illegale praktijken, indien de natuurlijke persoon achter een onderneming niet duidelijk is. Dit resulteert erin dat het in de toekomst zeer onwaarschijnlijk is dat er onder de werking van het UBO-register uitgekomen kan worden.

6.2 Aanbevelingen

Het is gezien de kosten en de hoeveelheid werk, efficiënter om één register in te stellen. Het kost veel geld om twee registers te ontwikkelen. Daarnaast dienen veel instanties beide registers te raadplegen om hun taken uit te kunnen oefenen. Het is aan te bevelen om beide registers te onderzoeken. Door een aantal kleine aanpassingen kunnen de registers gereduceerd worden tot één register, zonder concessies te doen. De verschillen tussen de registers zijn namelijk niet van zodanige aard, dat het niet mogelijk is. Ook moet de mogelijkheid onderzocht worden om het UBO-register beperkt toegankelijk te maken. Er is hier namelijk een grondrecht in het geding.

Het opstellen van één register zal naar mijn mening zorgen voor meer duidelijkheid bij de gebruikers en de beheerder van de registers. Het opstellen van zowel het CAHR als het UBO-register zal zorgen voor dubbel werk en dubbele kosten.

Bijlage 1

	Centraal Aandeelhoudersregister	UBO-register
Grondslag register	Wetsvoorstel tot wijziging van de Handelsregisterwet 2007 en het Burgerlijk Wetboek	De Vierde anti-witwasrichtlijn
Doel van het register	Vergroten van de transparantie en rechtszekerheid in en rechtsverkeer. Het op één centrale plaats verzamelen van informatie zodat overheidstaken, zoals toezicht en opsporing beter uitgevoerd kunnen worden. Bestrijding van financieel-economische fraude.	Transparantie en het tegengaan van misbruik door gebruik te maken van juridische entiteiten. Het verkrijgen van accurate informatie over een UBO en vereenvoudiging taken van Wwft-instellingen aangaande het cliëntenonderzoek. Bestrijding van fraude, witwassen en belastingontduiking.
Invoering register	Het CAHR zou op 1 januari 2016 in werking hebben moeten treden. Momenteel is de ontwikkeling gestopt totdat het UBO-register ingevoerd is.	De richtlijn heeft de lidstaten een termijn gesteld. op uiterlijk 26 juni 2017 dient het UBO-register in werking te zijn.
Waar geregistreerd?	Bij de Kamer van Koophandel	Bij de Kamer van Koophandel
Verplichting tot Inschrijving in register	De notaris is verplicht tot het inschrijven van de informatie van aandeelhouders in het CAHR. Deze gegeven vloeien voort uit notariële akten.	De betreffende vennootschap of juridische entiteit die een UBO heeft.
Sancties	Indien de notaris niet voldoet aan de verplichting	De Nederlandse wetgeving dient vast te stellen welke sancties er staan op

	tot inschrijving in het register, is er sprake van een economische delict op grond van de Wet Economische Delicten.	niet, niet juiste of niet tijdige inschrijving. Er is aangegeven dat het gezien wordt als een economisch delict op grond van de Wet economische delicten. Hierbij zal zoveel mogelijk aansluiting gezocht worden bij de sanctionering uit de Handelsregisterwet, artikel 47
Voor welke Vennootschappen Geldt het register	BV's, niet-beursgenoteerde NV's, S.E.'s en SCE's	Alle rechtspersonen, personenvennootschappen en andere entiteiten.
Van wie moeten de Gegevens geregistreerd Worden?	- houders van aandelen op naam - vruchtgebruikers van aandelen op naam - pandhouders van aandelen op naam	Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die gekwalificeerd kan worden als UBO. ¹⁹⁶
Welke gegevens?	Gegevens die noodzakelijk zijn voor toezicht en opsporing. Aandelenbezit, aandelenverkrijging, vestiging beperkte rechten. Meer specifieke gegevens: - Gegevens van de rechtspersoon - Gegevens van de aandelen - Gegevens van de aandeelhouders, natuurlijk persoon en rechtspersoon - Bijbehorende brondocumenten	Minimumeisen uit de richtlijn: - Naam - Geboortemaand, geboortjaar; - Nationaliteit; - Woonstaat - Aard en omvang van het door de UBO gehouden economische belang. Meer specifieke gegevens, toegankelijk voor bepaalde autoriteiten: - Geboortedag, geboorteplaats en geboorteland; - Adres - BSN en/of buitenland identificatienummer (TIN)

¹⁹⁶ De voorwaarden die gevolgd moeten worden of iemand gezien kan worden als UBO, zijn in hoofdstuk 3 uiteengezet.

Inzage in register

	- Aard, nummer, datum en plaats van uitgifte van het document waarmee de identiteit is geverifieerd of een kopie van dit document. - Documentatie waarmee wordt onderbouwd dat de persoon de status van UBO heeft en de omvang van het daarbij behorende (economisch) belang.
Overheidsdiensten ¹⁹⁷ in het kader van controle, toezicht en handhaving. In het kader van de uitoefening van researchwerkzaamheden krijgt de notaris toegang tot het register. Ook krijgt iedere aandeelhouder recht op inzage in zijn eigen gegevens, evenals houders van beperkte rechten.	De minimumgegevens die in het register moeten staan aan de hand van de richtlijn, wordt voor een ieder toegankelijk. In het kader van toezicht en opsporing krijgen bepaalde specifiek aangewezen autoriteiten en de FIU toegang tot de aanvullende gegevens.

¹⁹⁷ De volgende overheidsdiensten hebben inzage: Deinst Justis, Bureau Bibob, FIU, de Belastingdienst, bijzondere opsporingsdiensten, veiligheids- en inlichtingendiensten, politie en het Openbaar Ministerie.

Literatuurlijst

Boeken

Asser/Maeijer & Kroeze 2015

J.M.M. Maeijer, M.J. Kroeze, *Asser 2-I* De rechtspersoon, Omzetting in BV: inschrijving aandeelhoudersregister nummer 370*, Deventer: Wolters Kluwer 2015

Asser/Maeijer, Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

J.M.M. Maeijer, G. van Solinge, prof. Mr. M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-II De naamloze en besloten vennootschap, aandeelhoudersregister nummer 200*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Maeijer, Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

J.M.M. Maeijer, G. van Solinge, prof. Mr. M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-II De naamloze en besloten vennootschap, Gedematerialiseerde effecten nummer 225*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Maeijer, Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

J.M.M. Maeijer, G. van Solinge, prof. Mr. M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-II De naamloze en besloten vennootschap, Niet naleving van goedkeurings- of aanbiedingsregeling, nummer 300*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

G. van Solinge, M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-IIa NV en BV – Oprichting vermogen en aandelen, III aandeelhoudersregister nummer 277*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

G. van Solinge, M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-IIa NV en BV – Oprichting vermogen en aandelen, III aandeelhoudersregister nummer 282*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

G. van Solinge, M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-IIa NV en BV – Oprichting vermogen en aandelen, III aandeelhoudersregister nummer 300*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2013

G. van Solinge, M.P. Nieuwe Weme, *Asser 2-IIa NV en BV – Oprichting vermogen en aandelen, III aandeelhoudersregister nummer 368*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Bartels & Van Mierlo 2013

S.E. Bartels, A.I.M. van Mierlo, *Asser 3-IV algemeen goederenrecht, trust nummer 566*, Deventer: Wolters Kluwer 2013

Asser/Bartels & Van Mierlo 2013

S.E. Bartels, A.I.M. van Mierlo, *Asser 3-IV algemeen goederenrecht, wenselijkheid invoering trust, nummer 577*, Deventer: Wolters Kluwer, 2013

Boschma & Schutte Veenstra 2010

H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra, *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek, aandeelhoudersregister bij: Burgerlijk Wetboek Boek 2, artikel 85 [Register van aandeelhouders]*, Deventer: Wolters Kluwer, 2010

H.E. Boschma, J.N. Schutte-Veenstra, *Tekst & Commentaar Burgerlijk Wetboek, Register bij: Burgerlijk Wetboek Boek 2, artikel 194 [aandeelhoudersregister]*, Deventer: Wolters Kluwer, 2010 en 2012

Grundmann-Van de Kroll 2012

C.M. Grundmann-van de Krol, *Koersen door de Wet op het financieel toezicht*, Den Haag, Boom Juridische Uitgevers, 2012

Hillen-Muns 2011

M.I.W.E. Hillen-Muns, *Lexplicatie, bronnen en citaten bij: Wet op het notarisambt, artikel 21, [Plicht tot verlening ministerie. Weigering]*, Deventer: Wolters Kluwer, 2011

Huizink 2010

J.B. Huizink, *Groene Serie Rechtspersonen, 2.1 Algemeen bij: Burgerlijk Wetboek boek 2, artikel 85 [Register van aandeelhouders]*, Deventer: Wolters Kluwer, 2010 en 2015

J.B. Huizink, *Groene Serie Rechtspersonen, artikel 194. Bij: Burgerlijk Wetboek boek 2, artikel 194 [Register van aandeelhouders]*, Deventer: Wolters Kluwer, 2011

Kortmann 1991 en 1992

Naschrift, S.C.J.J. Kortmann, *De NV 1991 en de NV 1992*

Morra 2011

W.J. Morra, *Tekst & Commentaar Openbare Orde en Veiligheid, Definitiebepalingen bij: Wet ter voorkoming van witwassen en financieren terrorisme, artikel 1*, Deventer, Wolters Kluwer, 2011 en 2015

Van Mourik & Jongsma 1980

M.J.A. van Mourik en A.K.P. Jongsma, *De Eenmans-BV: civielrechtelijke en fiscaalrechtelijke beschouwingen*, Heemstede, juni 1980

Van Schilfgaarde 2013

P. van Schilfgaarde, *Van de BV en de NV*, Deventer: Wolters Kluwer, 2013

Slagter 2005

W. Slagter en J.C.K.W. Bartel, *Compendium van het Ondernemingsrecht*, Deventer: Wolters Kluwer, 2005

Uniken Venema 1954

C.A.U. Uniken Venema, *Trustrecht en bewind*, Groningen, Universiteit van Groningen, 1954

Artikelen

Berentsen 2016

L. Berentsen, 'Starbucks blijft weinig belasting betalen in Nederland', *Het Financieele Dagblad*, 1 juli 2016

Buijn 1990

F.K.M. Buijn, 'Overdracht van aandelen op naam', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie*, 1990/5966

Clarke-Billings 2016

L. Clarke-Billings, 'Panama Papers: the secret state of Delaware', *Newsweek*, 8 mei 2016

Haardt 1972

Haardt, 'Het kladboek van Jantje', *Tijdschrift voor vennootschappen, verenigingen en stichtingen*, 1972

Hoppenreijds 2016

R. Hoppenreijds, 'UBO-register: het einde van de Quote 500 of het begin van een supermodern KvKB-systeem?', *Vakstudie Nieuws* 2016/22.0

Kleinnijenhuis 2016

J. Kleinnijenhuis, 'Nederland heeft een probleem', *Trouw*, 10 april 2016

Maarssen 2016

H. Maarssen, 'Aandeelhoudersregister publiek toegankelijk', *Het Financieele Dagblad*, 16 februari 2016

Maarssen 2016

H. Maarsen, 'Trusts optie voor familiebedrijven', *Het Financieele Dagblad*, 9 maart 2016

Van Olfen 1992

M. van Olfen, 'Het aandeelhoudersregister', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie*, 1992/6047

Renssen 2014

S. Renssen, 'De positionering van het (beperkt toegankelijk) centraal aandeelhoudersregister', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2014/145

Renssen 2014

S. Renssen, 'De beperkte toegankelijkheid van het centraal aandeelhoudersregister en het cliëntenonderzoek op grond van de Wwft', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 2014/7028

Schenk & Nagtegaal 2015

J.W.A. Schenk, M. Nagtegaal, 'Het UBO-register: het publiek als opsporingsambtenaar?', *Tijdschrift voor vennootschapsrecht, rechtspersonenrecht en ondernemingsbestuur* 2015/4

Schmidt, 2016

C. Schmidt, 'EU pakt ontwijken belasting aan', *Trouw* 22 juni 2016

Trouw 2016

Onze verslaggevers, 'De Panama Papers vanaf vandaag deels openbaar', *Trouw*, 9 mei 2016

Verkerk 2014

K.A. Verkerk, 'Het centraal aandeelhoudersregister, What's in a name?' *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie*, 2014-7002, p. 50

Vermeulen 2011

E.P.M. Vermeulen, 'Past een centraal aandeelhoudersregister in het huidige vennootschapsrecht?', *Journaal Ondernemingsrecht* 2011/39

Vermeulen 2011

E.P.M. Vermeulen, 'Wie zijn de aandeelhouders in de 21ste eeuw? Regelgeving versus flexibiliteit', *ZIFO debatmiddag*, 2011

Van Vijfeijken & Gubbels 2015

I.J.F.A. van Vijfeijken, N.C.G. Gubbels, 'Trust naar Anglo-Amerikaans recht, *Cursus Belastingrecht* 2015/S&E.5.12.0.C

Wondolleck 2016

T.R.A. Wondolleck, 'Contouren van het Nederlandse UBO-register', *Bedrijfsjuridische berichten* 2016/48

Zaman 2011

D.F.M.M. Zaman, 'Gaan wij naar een centraal aandeelhoudersregister?', *Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie* 6911/1027 2011

Zaman 2011

D.F.M.M. Zaman, 'Een centraal en openbaar aandeelhoudersregister?', *ZIFO debatmiddag*, 2011

Zaman 2013

D.F.M.M. Zaman, 'Doel en inrichting van een centraal aandeelhoudersregister', *Journaal Ondernemingsrecht* 2013/121

Parlementaire stukken

Staatsblad 1976, 287, Kamerstukken II nr. 12 897

Kamerstukken II 1989/90, 21 492 nr. 3, Memorie van toelichting

Kamerstukken II 1991/92, 21 155, nr. 17, Amendement

Kamerstukken II 1993/94, 17 050, nr. 188, Kamerbrief

Kamerstukken II 2006/07, 31 058, nr. 3, Memorie van Toelichting

Kamerstukken II 2007/08 31 237, nr. 6, wetswijziging

Kamerstukken II 2010/11, 32 608, nr. 4, initiatiefnota Centraal Aandeelhoudersregister

Kamerstukken II 2011/12, 32 608, nr. 3, reactie initiatiefnota

Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 4, reactie initiatiefnota

Kamerstukken II 2012/13, 32 608, nr. 5, besluit invoering Centraal Aandeelhoudersregister

Kamerstukken II 2014/15, 34 095, nr. 2, tweede initiatiefnota Centraal Aandeelhoudersregister

Kamerstukken II, 2015, 24 262, nr. 3, Memorie van Toelichting

Kamerstukken II, 2015/16, 29 911, nr. 124, motie

Kamerstukken II 2015/16, 31 477, nr. 10, Kamerbrief

Kamerstukken II 2015/16, 31 477, nr. 12, Kamerverslag

Kamerstukken II, 2015/16, 31 477, nr. 14, motie

Kamerstukken II, 2016, 31 477, nr. 10, contouren van het UBO-register

Ministerie van Financiën, kenmerk: 2016-42290, 26 april 2016, Antwoord Kamervragen contouren UBO-register

Europese bronnen

Verordening EU, Verordening 648/2012

COM(13)25, Commissiedocument 25 van 2013, voorstel Vierde anti-witwasrichtlijn

Richtlijn 2005/60/EG, Derde anti-witwasrichtlijn

Richtlijn 2006/70/EG, uitvoeringsmaatregel Derde anti-witwasrichtlijn

Richtlijn 2015/849/EG, Vierde anti-witwasrichtlijn

Richtlijn, 2015/849/EC, Concept Memorie van Toelichting implementatie Vierde anti-witwasrichtlijn

Internetbronnen

<http://www.vadnotarissen.nl/centraal-aandeelhoudersregister-en-ubo-register/>

<http://www.kvk.nl/over-de-kvk/over-het-handelsregister/>

<http://www.kvk.nl/over-de-kvk/over-het-handelsregister/wat-staat-er-in-het-handelsregister/>

Impactanalyse Kamer van Koophandel aangaande het Centraal Aandeelhoudersregister Rijksoverheid.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/09/24/impactanalyse-kvk-char>

<https://www.fiu-nederland.nl/nl/over-fiu/internationale-samenwerking/fatf>

<http://www.toezicht.dnb.nl/2/50-202292.jsp#>

<https://www.vno-ncw.nl/brieven-en-commentaren/brief-over-implementatie-4e-anti-witwasrichtlijn>

<https://panamapapers.nl/#!wat-zijn-de-panama-papers>

<http://nos.nl/op3/artikel/2097052-wat-je-moet-weten-over-de-panama-papers.html>

www.panamapapers.nl

http://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/internationaal/vermogen/common_reporting_standard/

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/516868/G5_letter_DOC140416-14042016124229.pdf

http://www.g8.utoronto.ca/what_is_g8.html

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/523120/PSC_statutory_guidance_companies.pdf

<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/05/05/fact-sheet-obama-administration-announces-steps-strengthen-financial>

http://corplaw.delaware.gov/dut/why_delaware.shtml

<https://www.theguardian.com/us-news/2016/apr/06/panama-papers-us-tax-havens-delaware>

<https://www.theguardian.com/us-news/2016/apr/06/panama-papers-us-tax-havens-delaware>